

67. évf., 2013. XI. 14., ára 50 dinár

34

Jó Pajtás

Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőhazám itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringó gyerekkorom világa.
Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngye ága
s remélem, testem is majd e földbe süpped el.

Radnóti Miklós: Nem tudhatom...
1944. január 17.

Radnóti Miklós

Nem tudhatom...

Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent,
nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt
kis ország, messzeringó gyerekkorom világa.
Belőle nőttem én, mint fatörzsből gyöngye ága
s remélem, testem is majd e földbe süpped el.
Itthon vagyok. S ha néha lábamhoz térdpelel
egy-egy bokor, nevét is, virágát is tudom,
tudom, hogy merre mennek, kik mennek az uton,
s tudom, hogy mit jelenthet egy nyári alkonyon
a házfalakról csorgó, vöröslő fájdalom.
Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj,
s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály,
annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát,
de nékem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát,
az gyárat lát a látszón és szántóföldeket,
míg én a dolgozót is, ki dolgaért remeg,
erdőt, fűtyös gyümölcsöst, szőlőt és sírokat,
a sírok közt anyókat, ki halkan sírogat,
s mi főntről pusztítandó vasút, vagy gyárüzem,
az bakterház s a bakter előtte áll s üzen,
piros zászló kezében, körötte sok gyerek,
s a gyárak udvarában komondor hempereg;
és ott a park, a régi szerelmek lábnyoma,
a csókok íze számban hol méz, hol áfonya,
s az iskolába menvén, a járda peremén,
hogy ne feleljek aznap, egy kőre léptem én,
ím itt e kő, de főntről e kő se látható,
nincs műszer, mellyel mindez jól megmutatható.

Hisz bűnösök vagyunk mi, akár a többi nép,
s tudjuk miben vétkeztünk, mikor, hol és mikép,
de élnek dolgozók itt, költők is büntelen,
és cseccszópók, akikben megnő az értelem,
világít bennük, őrzik, sötét pincékbe bújva,
míg jelt nem ír hazánkra újból a béke ujjja,
s fojtott szavunkra majdan friss szóval ők felelnek.

Nagy szárnyadat borítsd ránk virrasztó éji felleg.
(1944. január 17.)

Szenteleky Kornél

Ezüsttulipán

Valahol a magyar mesének
smaragdós selymes mezején,
száz színben szikrázó napfényben
elém villant egy lenge lény.
A tünde lény ekképpen szóla:
„Milyen volt az utad? Nehéz?”
Szemében bús fények csillogtak,
s haja aranylott, mint a méz.
Intettem, és ő így folytatta:
„Tovább kell menned, még tovább,
de utadra virágot adok,
s e virág néked lángot ad.
Lángot, erőt, vigaszt s világot,

hogy mindig tudjad, merre menj.”
Mentem tovább, elmúlt az álom.
Az út nehéz, sötét a menny,
az éjszaka öröknek látszik,
és végtelennek az ugar,
de virágom egyre világít,
s utat mutat, mint égi kar.
Nézem a szirmok fényvarázsát,
a tulipánra hajolok,
s most értem csak a bűvös rejtélyt:
a szirmok közt egy szív dobog!
Egy szív dobog! Egy szív ragyog!

Reményik Sándor

Ha nem lesz többé iskolánk...

Ha egyszer nem lesz többé iskolánk,
– Nem lesz üvegház gyöngye
palántáknak, –
Ha nem lesz tanterem,
Hol a tanító nyíló ajakán
Az ige-virág magyarul terem,
Ha nem lesz többé szentesített mód
Oktatni gyermekünk az ősi szóra,
Ha minden jussunkból kivettünk:
Egy iskola lesz egész életünk,
S mindenki mindenkinek tanítója.

Mindig közel legyünk.
Nem leszünk semmi más:
Hitben, hűségben, tisztaságban
Egymásnak folytonos példaadás.

És esküszünk
Mindenre, ami szent nekünk:
Így, iskolátlanul
Egymásból olyan nemzedéket
nevelünk,
Hogy mind az idők végezetéig
Megemlegettetünk.

Bölcsek leszünk, szentek leszünk,
Hogy gyermekeink lelkéhez közel,

(1924)

Iskolabajnokság Óbecsén

Az óbecsei Samu Mihály Általános Iskola legjobb szavalói tavaly is ott voltak Törzsudvarnokon a Szűcs Imre szavalóversenyen. Értékes könyvcsomaggal, díszoklevéllel térek haza.

Az idén ismét készülnek erre a versenyre, s már meg is tartották az iskolabajnokságot, melyen részt vett: az ötödikes Varga Imola, Kovács Orsolya, a hatodikos Kovács Szabaszián, Kovács Emese, Rapcsányi Sztella, a nyolcadikos Kiss Karina és Varnyú Adél, Józsa Zsuzsanna és Deissinger Ferenc Hajnalka magyartanárnők tanítványai.

Törzsudvarnokon, a döntőn **Kiss Karina, Rapcsányi Sztella** és **Varnyú Adél** képviseli az iskolájukat. Hogy miért is jelentkeztek, hogyan készültek erre a szavalóversenyre, elmondják a díjazottak.

Karina és Sztella tavaly is döntős volt.

– Igen – mondja elsőként Sztella –, tavaly is ott voltam, s nagy könyvcsomaggal, díszoklevéllel jöttem haza. Akkor Bogdán József papköltő versét szavaltam, most meg Szűcs Imre Télidőben odakint, idebent címűt választottam az Ezüstitulipán című kötetből. Szeretek szavalni, s most sokat készülök, hogy még jobban teljesítsek, mint tavaly.

– Nagyon szeretek én is szavalni – jelenti ki Karina –, eddig minden szavalóversenyen ott voltam, meg hát tavaly Törzsudvarnokon is. A nyáron a Szép Szó táborban sokat tanultam arról, hogy hogyan kell szavalni. És most újra sikerült továbbjutni, így ott leszek a Szűcs Imre szavalóversenyen, aminek nagyon örülök. Ács Károly Családi összedás című versét szavalom majd. Mivel nyolcadikos vagyok, jövőre már a KMV-re készülök.

Adélka már egész kicsi kora óta részt vesz a szavaló-, és népmese-mondó versenyeken, s ezúttal is továbbjutott.

– Alig vártam már, hogy mehessek erre a versenyre. Először veszek részt rajta, s nagyon szeretnék szép eredményt elérni, ugyanis egy szép verset választottam az Ezüstitulipán című kötetből: Fehér Ferenc Apám citerája. Én is sokat tanultam a nyáron a Szép szó táborban. Most, hogy továbbjutottam, nagyon boldog vagyok – fejezi be beszélgetésünket Adélka.

K. E.

A tradícióvá növekedett nap alapötletét 1971-re datáljuk, amikor Massachusetts állam kormányzója, Arthur P. Mullaney arra kérte a polgárokat, hogy egy napig ne dohányozzanak, és a pénzből, amit aznap dohányárura költöttek volna, egy helyi középiskolát támogassanak. Az ötlet megfogant, és 1976. november 18-án már az Amerikai Rákellenes Társaság (ACS) tűzte zászlajára a célt. Sikertörténet is egymillió embert rábírt, hogy egyetlen napra bírák ki dohányzás nélkül. 1977-ben már minden állam csatlakozott a mozgalomhoz, ami ekkor kapta az egységes Smokeout Day elnevezést. Az Egészségügyi Világszervezet kezdeményezésére november harmadik csütörtökét nemzetközi szinten is füstmentes nappá nyilvánították.

Nálunk november 17-én van a füstmentes nap.

Ezúttal az óbcesei Samu Mihály Általános Iskola tanulói: **Juhász Henrietta, Papp Orsolya, Firsing Karolina, Kolenák Albert, Virág Alekszandár, Kovács Viktor és Sőregi Leó** mondják el véleményüket a dohányzásról és a füstmentes napról.

Henrietta passzív dohányzó, mert beszívja a szülei által kifújta füstöt.

– Nagyon rosszul érzem magamat – kezd a mesélésbe Heni –, mikor a szüleim rágyújtanak. Különösen nagy nálunk a füst, ha eljönnek a rokonok, ugyanis mindenki dohányzik. A nővéremet is zavarja. Jó lenne, ha leszoknának, mert káros a szervezetre. A passzív dohányzás még károsabb, mintha mi is cigarettáznánk. Anny biztos, hogy le tudna szokni! Már azt is mondtam, hogy másra is lehetne költeni

azt a pénzt. Nagyon drága a cigi, 150 dinár a legolcsóbb! Jó, hogy van ez a füstmentes nap. Talán, ha valaki ekkor nem gyújtana rá, lehet, hogy le is szokna.

Orsolyáéknál senki sem hódol e káros szenvedélynek.

– Nálunk senki sem cigarettázik – jelenti ki Orsi –, apukám még akkor abbahagyta a dohányzást, mikor én megszülettem. Ez nagyon jó, mert különben mindenünk füstszagú lenne. Ha elmegyek a mamához, aki cigizik, még a pizsamám is átveszi a cigarettafüst szagát. Majd szólok neki, hogy legalább a füstmentes napon ne gyújtson rá, hátha sikerül leszoktatni.

Karolináéknál sem cigarettázik senki.

– Ha elmegyünk valahova – folytatja Karolina az eszmefuttatást a cigarettázásról –, s rágyújtanak, nem mondhatjuk, hogy nem szeretjük a cigarettafüstöt. Szerintem is jobb lenne, ha a szülők a cigaretta árán a gyerekeiknek vennének valamit: könyvet, csokit. Valakiért le lehetne szokni, mint Orsolya apukája tette. Mert azt mindenki tudja, hogy a passzív dohányzás ártalmasabb. Az iskolában tiltva van a dohányzás, de látom, hogy az iskolakapun kilépve már a kis ötödikesek is rögtön rágyújtanak. A nyolcadikosokról ne is beszéljünk.

Szinte biztos, hogy Alekszandár sem fog soha rágyújtani, mert ahol a szülők cigarettáznak, a gyerekek általában megutálják a füstöt.

– Nálunk az egész család cigarettázik – panaszkolja Aleksz –, s szerintem is jó ez a füstmentes nap. Persze, ha betartják. Viszont az

én szüleim ezen a napon is rá fognak gyújtani. Pedig allergiás vagyok a cigarettafüstre. Igaz, csak kint szívják, télen meg a konyhában gyújtanak rá.

Albert édesapja nem dohányzik, de a testvérei és az édesanyja igen.

– Szerintem főleg pénzkidobás – mondja Albert –, inkább másra költenék el azt a pénzt. Annyira haragszom érte, hogyha küldenek cigarettáért, el sem megyek. Jó, hogy van ez a füstmentes nap, de ha aznap nem is gyújtának rá, másnap biztos. Pedig függőséget, tüdőbetegséget okoz. Én biztos, soha nem gyújtának rá.

Viktor is megpróbálta már leszoktatni az édesapját, de hiába.

– Szoktam kérlelni – teszi hozzá Viktor –, hogy hagyja abba. De nem hallgat rám. Pedig én is rosszul vagyok, ha rágyújt, hányingerem van, sokszor nem tudok tanulni... Még jó, hogy az én szobám füstmentes. Lehetne egy évben 2-3 nap is füstmentes, hátha így leszokna valaki.

Leó is hasonlóan gondolkodik, mint Viktor.

– Minden hónapban lehetne egy füstmentes nap – véli Leó –, sok pénzt meg lehetne takarítani, ha az emberek betartanák. Az én családban mindenki dohányzik. A mamám negyven éve nem cigizik. Méltatlankodik is, amiért dohányoznak, hiszen káros a szervezetre. Szerinte is le lehetne szokni róla, csak akart kell.

Füstmentes nap

NEVEM: **Kitli Tamara.**

BECENEVEM: Tama.

CÍMEM: 24430 Ada, Varga József u. 19.

SULIM, OSZTÁLYOM: Cseh Károly Általános Iskola, 5. c.

OSZTÁLYFŐNÖKÖM: Máriás Valéria.

ALSÓS TANÍTÓNŐIM: Koós Holló Tímea, Tóth Fejel Stefánia.

AZ OSZTÁLY VEZETŐSÉGE: elnök: Kubina Molli, titkár: Apró Zsanett, pénztáros: Bajusz Réka.

KEDVENC TANTÁRGYAIM: Magyar, földrajz.

AMI NEHEZEN MEGY: Szerb. KEDVENC TANÁRAIM: Máriás Valéria, Matic Ilona.

KEDVENC OSZTÁLYTÁRSAIM: Bajusz Réka, Kubina Molli, Koós N. Natália, Agócs Ágota.

KEDVENC OLDALAM A JÓ PAJTÁSBAN: Vicckupac.

KEDVENC KÖNYVEM: Robinson.

HOBBIAIM: Tanulás, számítógépezés.

KEDVENC SPORTOM: Kerékpározás.

KEDVENC FILMJEIM: Gagyi mami, Feketék fehérben.

KEDVENC EGYÜTTESEM: Little Mix.

KEDVENC DALOM: Avicii – Wake Me Up...

KEDVENC SZÍNÉSZEIM: Kiss Ramóna, Bozsek Márk.

KEDVENC SZÍNEIM: Kék, lila.

KEDVENC ÉVSZAKAIM: Nyár, tél.

KEDVENC ÉTELEM, ITALOM: Pizza, Coca-Cola.

AMIT EL TUDOK KÉSZÍTENI: Tea, tojás, puding...

KEDVENC ÁLLATAIM: Kutya, lemming.

MI LESZEK, HA NAGY LESZEK? Nem tudom.

NO ÉS A SZERELEM? Nincs.

LEXIKON

NEVEM: **Kubina Molli.**

BECENEVEM: Molli.

CÍMEM: 24430 Ada, Save Kovačevića 11.

SULIM, OSZTÁLYOM: Cseh Károly Általános Iskola, 5. c.

OSZTÁLYFŐNÖKÖM: Máriás Valéria.

ALSÓS TANÍTÓNŐIM: Fejel Tóth Stefánia, Koós Holló Tímea.

AZ OSZTÁLY VEZETŐSÉGE: Elnök: Kubina Molli, titkár: Apró Zsanett, pénztáros: Bajusz Réka.

KEDVENC TANTÁRGYAIM: Magyar, torna, rajz.

AMI NEHEZEN MEGY: Matek, földrajz.

KEDVENC TANÁRAIM: Máriás Valéria, Matic Ilona.

KEDVENC OSZTÁLYTÁRSAIM: Tamara, Ági, Nati, Réka.

KEDVENC OLDALAIM A JÓ PAJTÁSBAN: 32., 33.

KEDVENC KÖNYVEM: Tom Sawyer kalandjai.

HOBBIM: Kézilabda.

KEDVENC FILMJEIM: Az ördög bennem lakozik, 100 szó...

KEDVENC SPORTOM: Kézilabda.

KEDVENC EGYÜTTESEM: Little mix.

KEDVENC DALOM: Katty Perry – Roar.

KEDVENC SZÍNÉSZEIM: Bozsek Márk, Kiss Ramóna.

KEDVENC SZÍNEIM: Piros, kék.

KEDVENC ÉVSZAKOM: Nyár.

KEDVENC ÉTELEM, ITALAIM: Pizza, víz, Next alma.

AMIT EL TUDOK KÉSZÍTENI: Spagetti, almás kalács.

KEDVENC ÁLLATAIM: Kutya, teknősbéka.

MI LESZEK, HA NAGY LESZEK? Nem tudom.

NO ÉS A SZERELEM? –

NEVEM: **Istenes Gábor.**

BECENEVEM: Gábris.

CÍMEM, TELEFONSZÁMOM: 24430 Ada, Mite Radujkova 8., 063/17-97-628.

SULIM, OSZTÁLYOM: Cseh Károly Általános Iskola, 5. c.

OSZTÁLYFŐNÖKÖM: Máriás Valéria.

ALSÓS TANÍTÓNŐIM: Koós Holló Tímea, Tóth Fejel Stefánia.

AZ OSZTÁLY VEZETŐSÉGE:

Elnök: Molli, titkár: Zsani, pénztáros: Réka.

KEDVENC TANTÁRGYAM: Magyar.

AMI NEHEZEN MEGY: Töri.

KEDVENC TANÁRAIM: Máriás Valéria, Matic Ilona.

KEDVENC OLDALAM A JÓ PAJTÁSBAN: A 29.

KEDVENC KÖNYVEM: Tüskevár.

HOBBIM: Hörcsögtartás.

KEDVENC FILMJEIM: Garfield, Transformers.

KEDVENC SPORTOM: Úszás.

KEDVENC EGYÜTTESEM: Guns N' Roses.

KEDVENC DALOM: Master Of Puppets.

KEDVENC SZÍNÉSSEM: Bud Spencer.

KEDVENC SZÍNEIM: Zöld, kék, fekete.

KEDVENC ÉVSZAKAIM: Tél, nyár.

KEDVENC ÉTELEM, ITALOM: Kulenos szendvics, kóla.

AMIT EL TUDOK KÉSZÍTENI: Kávét tudok készíteni.

KEDVENC ÁLLATAIM: Hörcsög, tengerimalac, kutya.

MI LESZEK, HA NAGY LESZEK? Gépésztechnikus.

NO ÉS A SZERELEM? No, no! Ilyet nem lehet kérdezni!

KEDVENC OLSZTÁLYTÁRSAM: Nagypál Noé.

Herczeg Ferenc

(Versec, 1863. szeptember 22.–Budapest, 1954. február 24.)

Már a kortársak közül is sokan gondolták úgy, hogy írásaiból hiányzik a mélyebb gondolatiság, és csupán az úri középosztály könnyelmű és az ország gondjairól tudomást nem vevő világának bemutatója, a nemzeti romantika kései megújítója, aki tehetségét feláldozta a politikai kurzusíró-létért. Vitathatatlan azonban, hogy könnyed és biztonságos kézzel írt, és a jó érzékkel felismert korproblémákat remek lélektani tudással párosította.

Sváb családba született, és csak gimnazistaként tanulta meg – mesterien – a magyar nyelvet. Egy karpárba miatt a váci börtönbe kerülve írta meg Fenn és lenn (1890) című, első regényét. Mikszáthtal 1894-ben elhatározták, hogy nívós családi irodalmi hetilapot indítanak Új Idők címmel. A Singer és Wolfner könyvkiadó és könyvkereskedő cég a lapot 30 ezer példányban jelentette meg (ez majdnem hússzorosa volt a Hétének vagy a Nyugaténak). A kortárs modern irodalom jelesei (Ambrus Zoltán, Heltai, Rákosi Viktor, Tömörkény, Krúdy, sőt esetenként Ady) munkáit jelentette meg, miközben hangsúlyozta az új nemzeti irodalom abban való gyökerezését, folytonosságát (Jókai, Mikszáth, Gárdonyi) is. Mindez a két világháború között kiegészült a keresztény világnézet preferálásával, majd 1920 után elsősorban a konzervatív polgári írók (Harsányi Zsolt, Csathó Kálmán, Kosáryné Réz Lola, Szatmári István, Surányi Miklós) publikáltak a lapban, ugyanakkor rendszeresen jelentek meg Radnóti Miklós elbeszélő művei, regényei a század végére a legnépszerűbb íróvá tették. Társadalmi novelláiban, regényeiben a középosztály pusztulását festette le (Mutamur, A Gyurkovics

Herczeg Ferenc
(Ismeretlen felvétele, 1900 körül)

fiúk, A Gyurkovics lányok) vagy a társadalmi élet aktuális kérdéseit – női emancipáció, házasságtörés, zsidó asszimiláció, szocializmus – fűrkészte (Lélekrablás, Idegenek között, Az első fecske, A fehér páva, Álomország, Andor és András, Az aranyhegedű stb.). Megújított formájú romantikus-lélektani történelmi regényei közül a leghíresebb a magára hagyott magyarság látomását adó Az élet kapuja című regénye, melyet a Magyar Tudományos Akadémia több ízben irodalmi Nobel-díjra terjesztett föl.

Számos művét színpadra is átdolgozta. A francia társalgási dráma eszközeivel jelenítette meg a színpadon A dolovai nábob leánya és A Gyurkovics lányok (1893) történetét, az utóbbi világsikert hozott

számára. A Kék róka (1917) című szalonvígjátéka és hasonló darabjai mellett legjobb drámai művei történelmi darabok (Ocskay brigadéros, 1901; Pogányok, 1902; Bizánc, 1904; Árva László király, 1917; Az élet kapuja, 1919; A fogyó hold, 1923; A híd, 1925), melyek konfliktusai nemegyszer a kor kínzó kérdéseiről (a modern hősök kultuszáról, a nemzetet eláruló vagy megmentő személyekről és sorsukról, a nemzet megmaradásáról stb.) gondolkodtak. Önéletrajzi visszaemlékezéseit több kötetben (Ember, urak és nagyurak; A várhegy; A gótikus ház) írta meg, de befejezni már nem tudta. Herczeg Ferenc művészetének (vitától nem mentes) újraértékelése zajlik.

Császtvay Tünde

Ajánlott irodalom

Horváth János: Herczeg Ferenc. Bp., 1926.; Rubinyi Mózes: Herczeg Ferenc. Bp., 1926.; Fitz József: Herczeg Ferenc irodalmi munkássága. Bp., 1944.; Kornis Gyula: Herczeg Ferenc. Bp., 1944.; Rónay György: A regény és az élet. Bp., 1947.; Barta János: Herczeg Ferenc mai szemmel. Alföld 1955. április.

Ki kicsoda a mesevilágban?

Emlékeztek még a mesék csodalényeire? Ott volt a jó tündér, aki varázspál-cával hadonászott, na meg a mindent elcsenő rosszcsonk manó. Bár a kobold is a kincsekre pályázott, nem? Tündérszótárunk segítségével tisztázhatjátok, ki szeretetre-méltó, és kitől óvakodjatok, ha nyári éjszákán lápos vidéken jártok.

Tündérek

Általános jellemzőik: Róluk elsősorban a kecses, törékeny, kivételes szépségű, ember formájú lények jutnak eszünkbe. Azokon a vidékeken, ahol leginkább megjelennek a népmondákban (például Írország), a helyi népviseletben képzelik el őket. A tündérek szeretik a szép holmikat, ezért ruhájukat aranycsillámokkal, sapkájukat tollal díszítik, a fejükön gyakran viselnek drágaköves koronát. A nők haja mindig hosszú. Akadnak köztük parányiak, de ember nagyságúak is. Vásárokat, piacnapokat szerveznek maguknak, de kedvelik a vidám tivornyákat is. Játsszanak pánsípon, dudán, cimbalmon, tamburinon, hárfán, sípon és dobon. Szeretik a rendet, a titoktartást, és nagylelkűek.

Hatásuk az emberre: Utálják, ha kiléssük őket. A fogság elől madár alakjában el tudnak menekülni. Hálásan fogadják viszont, ha friss vizet, tejet, sajtot kenyeret, bort, süteményt hagyunk nekik. Azt ne várjuk, hogy meg is eszik az ajándékot, mert csak a belső lényegét veszik magukhoz. Cserébe a jó tündérek inspirálnak minket, és – ötleteket adva – segítséget nyújtanak nekünk.

Jó tudni: Mindig megtorolják a sérelmeiket. Nem állhatják a hideg vasat, de a folyó felett sem mernek átugrani. Megijednek a sótól, a csengőktől, a lópatkótól, a fütty-szótól, az ujjpattintástól. Nem kedvelik az

orbáncfüvet, a piros verbénát, a százszor-szépét, a madárberkenyét, a négylevelű lóherét. Azt is megsúgjuk, hogy állítólag, aki átnéz egy kőbe fúrt lyukon, könnyűszerrel megláthatja a tündéreket...

Koboldok

Általános jellemzőik: A hercegnő és a kobold című meséből ismerősek lehetnek ezek a kis gonosz lények, akik el akarták rabolni Angelicát a fényből a sötétségbe. Az általános hit szerint a koboldok a mocsarakban élnek, s ehhez a világhoz alkalmazkodott a külsejük is. Az ujjaik között úszóhártyák feszülnek, a fogaik pedig olyan hegyesek, mint a ragadozó halaké. Nem nyújtanak valami bizalomgerjesztő látványt: csúf, nagy füleik vannak, a szemük dülledt, ráadásul bűzös mocsárszaguk van. Leginkább halakat, moszatokat esznek. Maguknak való, önző lények, közösségi életet csak muszájból élnek.

Hatásuk az emberre: Általában félnek az idegenektől, de amikor csak tehetik, ártnak nekik. Ha netalán mocsaras vidéken járnánk, nézzünk jól körül, mert a koboldok csapdát állítanak azoknak, akik botor módon a területükre tévednek. Tévútra csalogatják és kifosztják az ártatlanokat. Persze a megszerzett kincseken aztán jól összevesznek...

Jó tudni: A zsákmányszerzés a legfőbb ok, amiért hajlandóak egymással társulni, de csak kizárólag arra az időre. Ha csetepatéra kerül sor, akkor lándzsával, szigonnyal támadnak. A közelharcot legszívesebben elkerülik. Sokan összekeverik őket a vízimánókkal, amit zokon vehet a manótársadalom.

Manók

Általános jellemzőik: A kis termetű, nagy fülekkel ábrázolt, hegyes sипkás élőlények dolgozók és kitartók. Számos fajuk létezik, és általában kisebb kolóniákban éldegélnek az erdőségekben. A Zöldek a legszorgosabbak, mert szaporán gyűjtögetik az élelmet az odúikban. A Barnáktól egyetlen éléskamra sincs biztonságban, mert kilopkodják mások tartálékait. A Kóborlók állandóan vándorolnak, mint a telepések, míg a Vízi-manók valamilyen vízpart közelében vernek tanyát. A Bölcsek járatosak a növények és az állatok világában, az időjárás rejtelseiben, szembeszállnak a betegségekkel, és varázshatalommal rendelkeznek. Ha valamilyen problémába ütköznek, rövid távú megoldást keresnek, vagy kikérik a manóbölcsek tanácsát. Az apró teremtményeket már az ókoriak is afféle házi istenséggént tisztelték, és áldozatot mutattak be nekik.

Hatásuk az emberre: Segítőkészek, de szeretnek bennünket megleckéztetni. Az ártalmatlanabbja ezt vidám tréfákkal teszi, de még a manófajok között is léteznek ártó szándékúak. A kis kópék híres képviselője Shakespeare Puck nevű hőse, aki a Szentivánéji álomban idézi elő a bonyodalmakat.

Jó tudni: A látszat ellenére erősek, fűgék, ezért tudnak egy szempillantás alatt kerekoldani, ha csínytevésen kapják őket. Különös szimbiózisban élnek a természettel, még az állatok nyelvét is értik. Vigyáznak a növényekre. Ha egy fát nagyon nehéz kívágni, gondoljunk arra, hogy biztosan egy manó óvja.

HOROG

Bemutatjuk az év hala jelöltjeit

Sügér

Perca fluviatilis (Linnaeus, 1758)

Ismertetőjegyek. Aránylag magas testű, oldalról lapított hal. Feje és szeme nagy, orra hosszabb, mint szemének átmérője. Szája csúcsba nyíló, de hasitéka kissé fölfelé irányul, benne apró fogak vannak. Felső állkapcsa hátul a szem középvonaláig ér. Két hátúszója közül az elsőben 12–17 tüske, a másodikban 12–16 elágazó sugár számlálható. Az első hátúszó végén egy nagyon jellemző fekete folt látható. Farkalatti úszója rövid, osztott sugarainak száma 7–10, farkúszója enyhén bemetszett. Hasúszói a mellúszók alatt, de kissé hátrébb foglalnak helyet. Pikkelyei kicsik, de erősen ülnek, számuk az oldalvonalon, amely a hát ívét követi, 57–77. Oldalait zöldes-fehér harántsávok díszítik. A nagyobb példányok 20–30 cm hosszúak, kivételesen valamivel nagyobbak.

Hasonló fajok. Legjobban a pisztrángsügér hasonlít hozzá, de annak csupán egyetlen, összefüggő hátúszója van, még ha az alacsonyabb elülső része határozottan különbözik is a hátulsótól, továbbá az oldala nem sávozott. A széles durbincs hátúszója szintén egybefüggő, oldalán a sávozás elmosódó, és szájszöglete nem ér a szeme alá. De nagyon jó megkülönböztető bélyeg, hogy egyetlen hazai rokonának sincs az első hátúszója végén a sügéréhez hasonló fekete foltja.

Környezet. A változó vízhozamú kis folyók alsó szakaszának jellemző hala, melyet róla neveztek el sügérzónának, de jól alkalmazkodik más környezeti feltételekhez is. A nagy folyók paducznájában ugyan még ritka, de a márnázónától lefelé gyakoribbá válik. Igen nagy állományai alakulhatnak ki a növényzetben gazdag, iszapos medrű, sekély állóvizekben. A mély tavakban és holtágakban a parti sávban található.

Táplálék. A kisebbek fenéklakó szervezetekkel táplálkoznak, amelyeket szinte válogatás nélkül fogyasztanak, az idősebbek emellett egyre több apró halat zsákmányolnak.

Szaporodás. Többnyire 3 éves korban válik ivaréretté, áprilisban szaporodik. Ívóhelyként a növényekkel benőtt sekély vizek alkalmassak. A nőstények által kibocsátott ikraszemek egymáshoz tapadva gyöngyfűszerű láncot alkotnak, amely a növényeken vagy a kövekben megtapad. Az ikraszemek átmérője 2 mm, számuk halanként 10-20 ezer.

Elterjedés. Európa és Szibéria túlnyomó részén megtalálható, a Pireneusoktól egészen a Kolima vízrendszeréig. Őshonos halunk, amely legtöbb vizünkben előfordul.

Jelentőség. Kevéssé szálkás, ízletes húsa a süllőével vetekszik, de a nagyobb példányok ritkasága miatt csekély a jelentősége

Harka Ákos-Sallai Zoltán

Magyarország halfaunája című könyve nyomán

Stane Omerzu, a szlovéniai Vode in Mi horgászlap főszerkesztője Mongóliába utazott ezért a sügérzsákmányért

A halak horgászok általi felosztása – melyben csak ragadozók meg békés halak szerepelnek – a sügért a ragadozók közé sorolja. Olykor kis ragadozónak is nevezi, mert a sügér – ugyancsak horgászszemmel nézve – akkor is kicsi, amikor nagy.

Tájainkon az egy kilónál nagyobbak ritkaságszámba mennek, ezért már a harmincedekást is a nagyok közé soroljuk. Annak ellenére, hogy a sügér nem tud nagyra nőni, egyre több horgász akad, aki megkülönböztetett figyelmet szentel neki.

Mladen Tica hatot fogott, míg öt másik horgász egyet sem

A pörgető horgászok már huzamosabb ideje sügereznek. Ez annyiból áll, hogy rendkívül könnyű, vékony, rövid... szóval gyerekekre méretezett felszerelést használnak sügerezéshez. A cuccnak megfelelően vékony, szinte pókthálószerű zsinórt, és egészen kicsi műcsalikot használnak, amelyeket gyakran maguk készítenek el.

Ebbe meglehetősen sok tapasztalatot építenek bele. Ezek a horgászok gyakorlat-

A hölgyek is sügereznek –Sandra Novaković zsákmányával

ból tudják, hogy a máskülönben falánk, a csalira hevesen támadó sügért nem mindig könnyű kapásra ingerelni. Tehát nemcsak a csalin, hanem annak ügyes vezetésén is múlik, be tudjuk-e csapni a sügért.

Hogy a csalivezetés mennyire fontos eleme a horgászásnak, bizonyította a nemrégiben megtartott egyik horgászverseny, melyen csak pörgetni volt szabad. Hat versenyző szinte egymás tövében vallatta a vizet – felszerelésük, csalijaik is szinte egyformák voltak –, da halat csak egyikük fogott. Méghozzá úgy, hogy hat sügért fogott, míg vetélytársai egyet sem.

Kipörgetett sügérek

• Ezen a napon történt • Ezen a napon történt • Ezen a napon történt •

November 14.

Aliz, Szidónia, Erzsébet, Vanda, Huba, Klementina és Jozafát napja.

Aliz: Héber, germán, francia, angol eredetű. Az Alice névből származik, mely az Adelheid, Alexandra, Aloysia, Elisabeth nevek önállósult francia és angol becézője. Jelentése: nemes, harcos, bölcs.

Huba: Ismeretlen eredetű régi magyar személynév.

1859. XI. 14. (154 éve)

Elkészült a fizikus és feltaláló Jedlik Ányos dinamója. Csallóközben, Jedlik István néven született a világhírű fizikaprofesszor. Az Ányos nevet a bencés rendben kapta. Az ő nevéhez fűződik többek közt a szódavíz-előállító készülék és a forgómotor feltalálása. 1831-től a pozsonyi akadémián, 1840-től pedig a pesti egyetemen tanított, közben foglalkozott fénytannal, elkészítette a szén-cink elemet és megjelent Súlyos testek természettana című könyve is. Dinamóját 1859-ben készítette el, élete hátralevő negyven évében pedig összesen mintegy 80 találmányt valósított meg részben vagy teljesen.

1492. XI. 14. (521 éve)

Kolumbusz Kristóf lehorgonyozott egy szigetcsoportnál, amelynek a „Tizenegyezer szűz” nevet adta. A szigetek neve jelenleg: Amerikai Virgin-szigetek...

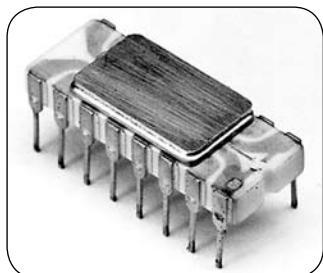
November 15.

Albert, Lipót, Artúr, Gertrúd, Richárd, Dezső, Bogáta, Alberta, Albertina, Ladomér, Leopold, Leopoldina és Ányos napja.

Lipót: Germán eredetű név, a Leopold magyar alakváltozata. A Liutbald germán névből származik. Jelentése: nép, merész.

Ladomér: Szláv eredetű, a Vladimír név régi magyar formája.

1971. XI. 15. (42 éve)

Megszületett a mikroprocesszor. Az általános felhasználásra is alkalmas eszköz népszerűsítése érdekében az Intel reklámkampányt indított, az első hirdetés pedig 1971. november 15-én jelent meg

az Electronic News hetilapban. A mikroprocesszor az informatika területén kívül többek között az audiobereendezések, a videojátékok, az autók fedélzeti számítógépe, a bonyolultabb kapcsolótáblák, a mobiltelefonok, a tűzjelzők és a nagy felbontású tévéadások működéséhez is nélkülözhetetlen.

1670. XI. 15. (343 éve)

Amszterdamban 78 éves korában meghalt Comenius (Jan Amos Komenský) cseh teológus, aki a modern pedagógia megalapítója volt. Iskolaegyesület négy szakaszból állónak tervezte: „anyaiskola” (elsőtől a hatodik életévig), majd az „anyanyelvi iskola” (hetedik életétől a tizenkettedikig), utána a latin vagy szakiskola következett (tizenharmadtól a tizennyolcadik életévig), esetenként kapcsolódott felsőbb akadémiai képzés (a huszonnegyedik életévig). Képzési rendszerében – megfelelően a diákok fejlődő gondolkodási készségének – a világról szóló ismereteket és nyelvet kell tanítani egyre nagyobb részletességgel.

November 16.

Ödön, Ágnes, Hilda, Alfréd, Gertrúd, Ede, Margit, Örs, Péter, Agnéta, Edmond és Otmár napja.

Alfréd: Germán eredetű név. Jelentése: tündér, tanács.

Örs: Török, magyar eredetű, régi magyar személynév. Törzsnévből keletkezhetett, a magyarokhoz csatlakozott három kabar törzs egyikének a nevéből. Jelentése: férfi, hős.

1918. XI. 16. (95 éve)

Magyarország független és önálló népköztársaság lett. A magyar Parlamentben feloszlatta magát előbb a képviselőház, majd a főrendiház. A kupolateremben összeült az országos testületé bővült Magyar Nemzeti Tanács, mely határozatában kihirdette, hogy „Magyarország minden más országtól független és önálló népköztársaság”, ezzel megfosztotta trónjától (Habsburg) IV. Károly királyt. Az alkotmányozó nemzetgyűlés megalakulásáig az ország vezetésével Károlyi Mihályt és az elnökle alatt álló népkormányt bízta meg.

1945. XI. 16. (68 éve)

Megalakult az UNESCO (= United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete.

November 17.

Hortenzia, Gergő, Zágón, Zakeus, Hilda, Ildikó, Gergely, Ede, Dénes, György, Viktória és Szalóme napja.

Hortenzia: Latin eredetű név, a Hortensius római nemzetségnévből származik. Jelentése: kerti virág.

Ildikó: Germán eredetű magyar név. Jelentése: harcos. Attila hun király második feleségének a neve.

1970. XI. 17. (43 éve)

A Luna-17 szovjet űrhajó a Holdra bocsátotta a Lunahod-1-et, az első holdjár-művet. A Lunahod-1 egy Földről irányított mozgó kísérleti állomás volt, amely értesüléseit televíziós úton közvetítette a Hold felszínéről.

1231. XI. 17. (782 éve)

Meghalt Árpád-házi Szent Erzsébet. A ferences harmadrend, a ciszterciek, az Erzsébet-apácák, a pékek, a koldusok, az özvegyek, az árvák, az ártatlanul üldözöttek, a csipkeverők és a fátolykésztők védőszentje.

November 18.

Jenő, Jolán, Ottó, Pál, Jónás, Péter, Odó, Román és Noé napja.

Jenő: Honfoglalás kori törzsnévből vált keresztnévvé. Török eredetű. Jelentése: bizalmas, tanácsadó, miniszter. A 19. században mesterségesen azonosították az Eugén névvel.

Noé: Héber eredetű bibliai név. Jelentése: nyugalom, vigasztalás. Némelyek azonban sumer eredetűnek vélik, így jelentése: hosszú élet.

1664. XI. 18. (349 éve)

Máig tisztázatlan körülmények között, vadászat során meghalt Zrínyi Miklós gróf, horvát bán. 1648-ban készült el fő költői műve, a Szigeti veszedelem, amelyben dédapja hősie helytállását énekelte meg. Kinevezték a török ellen harcoló csapatok főparancsnokává, sikeresen harcolt a Duna és Mura mentén. Vadászat alkalmával egy sebesült vadkan áldozatául esett a Csáktornya melletti erdőben. A magyar barokk költészet és próza egyik legkiemelkedőbb alakja volt.

1626. XI. 18. (387 éve)

Rómában megtartották a Szent Péter-bazilika végső felszentelését. Az épület a barokk építészet előfutára és csúcsa, Péter apostol sírtemploma és a pápa főtemploma. Központi épületét 1506-ban Bramante kezdte el építeni, a munkálatakat 1547 és 1564 között Michelangelo folytatta, majd Giacomo Della Porta és Carlo Maderno fejezte be.

November 19.

Erzsébet, Bonifác, Bónis, Abdiás, Alicia, Bódor, Maxim és Zobor napja.

Abdiás: Héber és görög eredetű név. Jelentése: Isten szolgája.

Maxim: Latin eredetű név, a Maximus családnévből származik. Jelentése: nagy növésű, magas.

1839. XI. 19. (174 éve)

Megszületett Emil Škoda cseh gépészmérnök, a Škoda Művek jármű- és fegyvergyár alapítója. Az évek során több üzemre is szert tett Škoda és 1899-ben megalapította a Škoda Művek vállalatot. Már nem érthette meg cége 1911-es egyesülését a Laurin és Klement társasággal, akik személygépkocsi-gyártással foglalkoztak. Ettől kezdve már Škoda autót is gyártottak.

1855. XI. 19. (158 éve)

Ötvennégy éves korában meghalt Vörösmarty Mihály költő és drámaíró. A nemzeti romantika egyik kiemelkedő alakja a Magyar Tudományos Akadémia tagja volt. Hazafias költeménye, a Szózat – Kölcsey Ferenc Himnusz című műve mellett – kiemelkedő jelentőségű a magyar nemzettudatban. Fő művei a Szózat című hazafias költemény, a Zalán futása című eposz, a Csongor és Tünde mesedráma, valamint a Vén cigány, amely öregkori remekműve volt.

November 20.

Jolán, Zoltán, Emília, Bódog, Szilveszter, Bulcsú, Zsolt, Félix, Amália, Jónás, Ödön, Piusz, Florencia, Edmond és Emiliána napja.

Jolán: Írói névalkotás Dugonics Andrásnak a Jólánka, Etelkának leánya című regényében (1803). Forrása a középkori magyar Jóleán (jó leány) név.

Bódog: Régi magyar személynév. A boldog szó régi bódog alakjából származik. Eredeti jelentése: gazdag.

1989. XI. 20. (24 éve)

A gyermekek jogainak világnapja. Az ENSZ 1989. november 20-án fogadott el egyezményt a gyermekek jogairól. E jogszabály határozza meg a gyermekek jogait, és szabályozza a szülők, a nevelők, az állam, a helyi önkormányzatok, illetve a civil szervezetek feladatait a gyermekek védelme, valamint a gyermekek jogainak érvényesítése területén. Jelenleg 2,1 milliárd fiatalok él a Földön, vagyis a lakosság 35 százaléka gyermek.

1924. XI. 20. (89 éve)

Lengyelországban megszületett Benoit (Benoît) Mandelbrot lengyel származású francia matematikus. Az 1970-es években lett világhírű a fraktálgeometria népszerűsítésével; Mandelbrott bebizonyította, hogy a bonyolult struktúrák egyszerű képletekkel is leírhatók. Elméleteit hasznosítják a pénzügyi világ bonyolult folyamatainak elemzésekor, de a fraktálgeometria segített az emberi szervek felépítését megérteni, sőt fölbukszan bizonyos művészeti elméletekben, a zenében és a festészetben. Nyolcvanöt évesen tartott (angol nyelvű) előadása itt nézhető meg: <http://www.youtube.com/watch?v=ay8OMOfs6AQ>

Nyomok a korai hóban

Az alkonyati órákban érdemes figyelemmel kísérni a harkályokat, amint az állatok nyugovóra térnek. Az erdinkben gyakori nagy fakopáncs a faodúban tölti az éjszakát. Amikor úgy érzi, hogy elérkezett a pihenés ideje, nem röppen egyenesen a megszokott odújához. Először valamelyik közeli fa koronájába száll, s a jó kilátást nyújtó ponton néha hosszasan ismételtgeti rövid „csikk” kiáltását. Amikor meggyőződött arról, hogy semmiféle veszély sem fenyegeti, közelebb röppen, és csak több fa közbeiktatásával száll az odú közelébe. Ott tessék-lássék még kopácsol egy kicsit, majd hirtelen az odúnál terem, s egy utolsó gyors körülpillantás után eltűnik a fa belsejében. Némileg hasonló módon viselkedtek az általam estefelé megfigyelt csuszkák is, azzal a különbséggel, hogy sokkal hamarabb repültek arra a fára, amelyben az alvóüreg volt. Ott azután hosszú ideig mászkáltak a törzsön és a vastag ágakon, mielőtt az odúba bújtak.

A magevők általában csoportosan, néha tömegesen együtt éjszakáznak. A télire hozánk érkező fenyőpintyek a tűlevelű fákat kedvelik. Kisebb csapatokban érkeznek a mezők felől, s a környező fákon gyülekeznek, ahol jellegzetes, kissé nyávogó hangjukon hangosan hívogatnak. A beszállás már a napnyugta előtt megkezdődik, de mindig akadnak szürkületkor érkezők is. Ők gyakran már egyenesen a fenyőkre szállnak. Az ágakon egymáshoz közel, de nem összebújva ülnek, s a jobb helyekért gyakran veszekednek, ide-oda kergetik egymást. Ha jó melegen öltöztünk, az alkonyi megfigyeléseket érdemes néhány órával megtoldani. Decemberben korán beköszönt az este, s ha világít a hó, érdekes dolgokat láthatunk. Előzőleg nézzük meg a nyomokat, hogy a legjobb helyen álljunk meg, lehetőleg

egy vastag fatörzs mellett. A vaddisznóknak többnyire megszokott útvonalai vannak, s ha jó a szelünk (az állatok felől fúj), viszonylag közelről figyelhetjük a hóban közeledő, turkáló, egymást döfködő állatokat. Legutóbb két koca és tucatnyi süldő vonult el nem messze tőlem anélkül, hogy észrevettek volna. Ugyanott hosszasan szórakoztatott két erdei egér. Őlfarakás mellé húzódva álltam, s a hosszú farkú kis rágcsálók talán három méternyire cikáztak a havon. Ha egyikük talált valamit, lekuporodott és hosszasan rágcsált. Napok múlva a nyomokból láttam, hogy vagy ötven méternyire onnét, egy másik farakás mellett nyest járt. Felkaspaszkodott a rakás tetejére, legalább háromszor körbejárta, valószínűleg apró rágcsálók után kutatott.

Fekete rigó

A parkokban, arborétumokban gyakori tűlevelűek, fenyőcsoportok és tuják számos madárfaj kedvenc éjszakázó helyei. Menedéket találnak bennük az elpihenés előtt gyakran hosszasan lármázó fekete rigók, de a messzi környékről is érkeznek madarak, elsősorban különböző pintyfélék, hogy az időjárás viszontagságaitól és a ragadozóktól egyaránt védett sűrűben töltsék az éjszakát. Egy parkban láttam nemrég, hogy mennyi zöldike, fenyőpinty, fekete rigó és más madár repül ki hajnalban a védett éjszakázóhelyekről. Mind-

Nyest

ez természetesen nem kerüli el a ragadozók figyelmét sem. Nem véletlen, hogy például a karvaly rendszeresen megjelenik szürkület táján, lesben áll valamelyik fa törzse mellé húzódva, s a kis csoportokban kirepülő madarak közül mindig sikerül egyet zsákmányul ejtenie. A madarak érzik a veszélyt, ennek ellenére ragaszkodnak megszokott alvóhelyeikhez, ahol estéről estére megjelennek.

Ahol mókusok élnek a parkban, s dűcetető van, előbb vagy utóbb biztosan felfedezik az ember által kihelyezett etetőt. Gyors ugrásokkal közelítenek, majd felszaladnak az oszlopon, s az etető közepébe telepedve, lompos farkukat maguk fölé hajlítva villámgyorsan ropogtatják egyik napraforgószemet a másik után. Ilyenkor a cinegék, a csuszkák, a zöldikék és a többi madár egy időre kiszorul az etetőből, bár már olyat is láttam, hogy a mókus egyeduralmát megunva a háta mögül ügyesen lopkodták a magokat. Ahol a dűcetető alul zárt, s a cinegék csak egy szűk röpnnyíláson át juthatnak a belsejébe, a mókusoknak a tartóoszlop köré rögzített tálcán kínálhatunk eleséget: napraforgót, diót, mogyorót, almagerezedeket. Ahol azonban vetési varjak tanyáznak, a fekete madarak meglepik és pillanatok alatt tisztára takarítják a megpúpozott etetőtálcát.

Sch. E.

Vaddisznó

Mókusok

Emberként vigasztalják egymást a majmok

A bonobókat nem véletlenül tartják számon empatikus emberszabású majmökként.

A „szociálisan érzékenyebb” fiatal bonobók (emberszabású majomfaj – *Pan paniscus*) hajlamosabbak arra, hogy átöleljék és megnyugtassák a felzaklatott állapotban lévő kortársaikat – derült ki egy új tanulmányból, amely az amerikai tudományos akadémia folyóiratában (PNAS) látott napvilágot.

A Kongói Demokratikus Köztársaság egyik természetvédelmi területén vizsgálódó kutatók szerint azok a bonobók is hajlamosabbak voltak társaik vigasztalására, amelyek gyorsan talpra álltak egy-egy kellemetlen incidenst, például harcot követően. Mindez a gyerekek bevonásával készített hasonló tanulmányok eredményeit tükrözi, és azt sugallja, hogy a bonobók hozzájuk hasonló módon kezelik az érzelmeiket.

A kutatók által készített felvételeken látszik, ahogy az „érzelmileg kifinomult” fiatal majmok kortársaik vigasztalására – átölelésére – sietnek, ha azok visítanak, miután támadás érte őket. A bonobókat jó ideje „empatikus emberszabású majmökként” tartják számon. Korábbi tanulmányok már dokumentálták az állatok egymás érzelmi megnyilvánulásaira adott reakcióit.

Kétméteres aligátor sétált az áruház előtt

Kisebb riadalmat okozott a „shoppingoló” állat. Egy majdnem két méter hosszú aligátor jelent meg a minap egy áruház előtt, Floridában. A hüllő beállt az üzlet bejárata elé, így a dolgozóknak muszáj volt bezárniuk a fotocellás ajtókat, hogy kint tartsák az állatot.

„Épp bent voltunk az üzletben, amikor valaki azt mondta, egy aligátor van az ajtóban. Mi meg persze mind kíváncsiak voltunk, és ki akartunk jönni. Éppen ott állt az ajtóban. Két méter hosszú lehetett. Egy picit rémisztő volt” – emlékezett vissza az esetre az egyik vásárló.

A hüllő aztán megunt a nézelődést, és elsétált a parkoló melletti fák közé. A rendőrség kereste az állatot, de nem lelt a nyomára.

ÁLLATKIRAKAT

Milyen madár a hárpia?

A hárpia a sasok közül a legnagyobb és legerősebb. Méltán nyerte el a világ legfélelmetesebb ragadozó madara titulust, hisz képes majmokat és lajhárokat elragadni, majd minden nehézség nélkül a magasba emelkedni terhével.

Nagy testmérete ellenére (testhossza 100 centiméter, szárnyfesztávolsága 180–210 centiméter, testtömege 4400–9000 gramm) szokatlanul mozgékony madár, így különösebb nehézség nélkül a fák koronái között cikázik az áldozata után. A tojó jóval nagyobb, mint a hím.

Felborzolható tollbóbitája van. A táplálékának mintegy harmadrészét lajhárok teszik ki, de sok más állatot is fog, például kígyókat, gyíkokat, arapapagájokat. A hárpiaak gallyfészket magasba, öreg fákra építik. Gyakran üldögélnek kiemelkedő fák ágain, és innen kutatnak zsákmány után. A trópusi őserdőkben él.

Parányi átlátszó csigát találtak

Horvátország legmélyebb barlangjában biológusok és barlangászok átlátszó házu csigafajra bukkantak.

A Lukina Jama-Trojama barlangrendszeréről van szó, amelynek külön érdekessége, hogy három eltérő mikroklimatikus rendszerrel rendelkezik. A most megismert, szem nélküli *Zospeum tholusum* csigának csupán egy élő képviselőjét találták, s mellesleg még néhány üres csigaházat is begyűjtöttek – méretük a két millimétert sem éri el.

A frankfurti Goethe Egyetem rendszertannal foglalkozó szakértője, Alexander Weigand szerint ez az egyedüli állatfaj mindaddig ismeretlen volt. Ugyanakkor azt is elmondta még, hogy rokonságban van más ismert fajokkal. Az új fajról a Subterranean Biology szaklapban számoltak be. Fő különlegességén, háza különleges színén túl, abban is meglepő tulajdonságot mutat, hogy elképesztően lassú a mozgása. A szakemberek szerint, ha mondjuk úgy, igazán sietősen közlekedik, akkor is csupáncsak

heti pár centimétert halad, ha viszont éppenséggel lanyhább kedve van, olyankor alig néhány milliméteres távolságokat barlangol be sötét barlangi környezetben, egyetlen hét lepergése alatt. A biológusok azt gyanítják, hogy e parányi csigák más barlangi élőlényekre, talán denevérekre kapaszkodva küzdhetnek le nagyobb távolságokat. Méreténél fogva is törékeny, sima felületű háza formáját illetően egy csodálatos kupolát kell elképzelni – innen a tudományos neve, ami a latin kupola jelentésű „tholus”-ból jön. Élőhelye 980 méteren található éspedig egy olyan, 85 méter hosszú és 70 méter széles barlangkamrában, ami sziklakkal, homokkal van teli, és egy pici vízerecske csörgedezik át rajta, a levegő hőmérséklete 3,3–3,5 Celsius-fok, a páratartalom 100 százalékos. Kérdés, hogy találunk-e még majd újabb élő példányokat...

RÜGYFAKADÁS

„Séta bölcsőhelyem körül”

Egy csipős téli estén édesanyámmal sétáltam a faluban. Amikor a Kis Ferenc utcában megláttam a 41-es számú házat, fölédtek bennem az emlékek. Itt születtem, itt töltöttem el gyermekkorom nagy részét.

A téli fagyban olyan volt, mint egy mézeskalács ház. Barna falán fénylett a csillogó hópelyhek sokasága. Régen a hosszú kerítés mögött friss orgonaillat töltötte el a téglás, gyom nőtte udvart. A dédnagymamám-mal mindig az orgona ága kezdetű gyermekdalt énekeltük. A hátsó udvar végén bepillantást nyerhetünk a végtelen nagy határ szépségébe. Ott még állt négy nyárfa, amik elérhették a ötven métert is. Hátsul a kacsákat és a tyúkokat kergettem kiskoromban egy bottal, amin csengettyű kalimpált. A hátsó és az első udvart zöldre festett, rozsdás kapu választotta el. Amikor minderre visszaemlékeztem, megnyitottam a kaput, ami úgy nyílt, mint régen, a maga szokásos hangján. Betértünk a konyhába, ahol minden szürke volt, és sötét. Régen nagy ebédlőasztal állt ott hat székkal. Mögötte egy derűs tükör és egy fehér, hűséges ablak. Két barna ajtó a fürdőszobát és az éléskamrát rejtette. A tűzhelyünk fehér színben ragyogott, vele szemben pedig polcok sora díszelgett. Itt készítettem az óvodai házit. Édesanyám e tűzhely fölött szárította a ruhákat, és egyszer véletlenül megégette az én kedvenc zöld pulóveremet, mai fájó emlék számomra. Továbbmentünk a nappali felé.

Sosem felejttem el a rózsamintás rózsaszín falakat. A napnak nagy részét töltöttem itt. A közepén lévő kis asztalt mindig virág ékesítette. Két nagy, bézs színű ágycső helyezkedett itt el. A hatalmas szekrényen a televízió állott. Egy kályha melegítette ezt a helyiséget. Születésnapokon órák hosszat játszottunk itt a pájtásaimmal. Áttértünk abba a szobába, ahol nem sok időt töltöttem el, de mégis szerettem ezt a teret. A hálószobában a szüleim aludtak valaha. Amikor féltem, hozzájuk mentem aludni, ott biztonságban éreztem magam. Aztán a gangra mentünk, ahol sokat futkároztam fiatalabb koromban. Ez egy díszteglával kirakott folyosó. Eddig nem említettem, hogy az öreganyám is velünk élt. Ő készítette a legjobb szilvás gombócot. Én ezt az ételt gombóc benyócnak neveztem el. Most csak szürke falak vesznek körül.

Amikor hazafelé indultunk, visszapillantottam még egyszer az én szülőházamra, amely tele van boldog pillanatokkal. Szívesen emlékezem vissza az ott eltöltött időre.

Rizsányi Manuella, 8. osztály, Kis Ferenc iskola, Szilággy

Nagyszüleim

Anyai nagyszüleim Ica mama és Nandi tata, a világ legjobb nagyszülei. Ezt nemcsak mondom, hanem tényleg így is van.

Kisbaba korom óta a nagymamám dédelget, gondoskodik rólam és kéneztet. Ő a világ legjobb szakácsnője, cukrász, betegápolója és varrónője.

– Mama! Elszakadt a nadrágom. Megvarrád?

– Persze! Mutasd, hadd lássam! – válaszolja ő.

– Mama! Nem jól érzem magam.

– Nézzük csak, van-e lázad, mid fáj? – kérdezi aggódva.

– Mama, sütnél palacsintát?

– Szívesen. Csokisat és lekvárosat? – kérdezi, és máris nekifog, hogy a kedvembe járjon.

Nandi tatáról mindenki tudja, hogy ezermester. Ha valami eltörik, elszakad, ő megjavítja. Már kiskorom óta a tatával együtt bicikliket javítunk és fúrunk, faragunk. Egészen kicsi fiú voltam még, amikor megkérdeztem Nandi tatától:

– Tata! Mit csinálunk ma?

– Fából vaskarikát! – válaszolta viccesen.

Szabad időnkben sokszor kártyáztunk, dominóztunk, keresztretjvényt fejtettünk.

Ezek után már biztosan mondhatom, hogy unokának lenni jó dolog, főleg, ha ilyen szerető nagymama és nagytata lesi minden kívánságomat.

Torma Balázs, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Az én kedvencem

Tavaly ősszel egy aranyos cirmos kis cica szegődött hozzánk, és nem volt szívünk elküldeni. Akkor még pici volt, csak pár hetes. Az idén, nyár végén kiscicája született. Anyu és apu ellenezte, hogy megmaradjon. Mondták, hogy „elég egy cica!”, persze a nővérem, Dorottya és én addig-addig könyörögtünk, míg azt nem mondták:

– Jól van, legyen!

Az immár anyacicát Cilinek neveztük el, a picit pedig Babinak. Mikor Cili hozzánk került, nagyon félt, azt hittem, hogy jobban egy macska nem félhet, mint ő. De igen! Most már tudom, hogy igen! Babi még félősebb. Talán azért, mert az anyukája elbűjtatta. Hetekig figyeltük, hogy merre megy, mire megtaláltuk a rejtékhelyüket. Nagyon féltette Cili a picinyét. Másfél hónapos volt, amikor Cili egy számunkra is látható újabb védett helyre „költöztette át”. Ahogy múlt az idő, megszokta, hogy viszünk neki enni. Ott guggoltam mindig a tejcsis tál mellett, hogy egy picit megsimogassam. Így már nem fúj rám, mert biztosan érte, hogy nem akarom bántani. Most már négy hónapos, és egyre huncutabb, egyre ügyesebb. Nagyon sokat játszik a két cica egymással. Versenyt futnak, fára másznak, birkóznak, rovarokat vadásznak, egerésznek.

Szürke foltos az anyacica, a picinek pedig az első jobb lába hófehér a hasával együtt, de a háta és a többi lába szürke, akárcsak az anyukájának. Nagyon hízelgőek mind a ketten, és szeretni valók.

Fontosnak tartom, hogy minden állatnak, macskának, kutyának, hörcsögnek legyen gazdája. Legyen egy otthona, ahol érzi, hogy szeretik. Mi lenne velünk emberekkel, ha nem tudnánk egy biztonságos helyen, védettségben élni? Mi lenne, ha nem volna otthonunk? Egy hosszú fárasztó út után nem volna hova hazamenni! Nem tudnánk azt mondani, hogy „Megyek haza!” Nem tudnánk egy messzi helyről hazavágyani! Mert mindenütt jó, de legjobb otthon.

Csányi Ágnes, 6. osztály, Moša Pijade iskola, Pacsér

Frakk

*Fraki kutya
édes, bohó,
néha éhes,
néha morgó.*

*Van, hogy pusztít ad,
ha játszana.
Van, hogy ugat,
ha megunja.*

*lzeg-mozog,
meg nem áll.
De hát kutya:
szaladgál.*

**Szerencse Patrik, 4. osztály,
Moša Pijade iskola, Pacsér**

Magyarkanizsa

Szerbia legszebbje, születésem helye.

Kitaláltad-e, hogy mi lehet a neve?

Ha elhagyod a határt, megérkezel oda,
szeretettel vár Magyarkanizsa.

Bálint Fanni, 6. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa

*Ez a város volt már
Kenesna és Cnesa,
De a mai neve szebb:
Magyarkanizsa.*

Dobó Szabolcs, 6. osztály, J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa

RÜGYFAKADÁS

Szilágyi

*Szülőfalum Szilágyi.
Itt semmi sem hiányzik.
Megvan minden, ami kell.
Soha nem megyek innen el.*

Kupuszina

*Kupuszina szép falu.
Itt született anyu.
Sokat járunk együtt oda,
mert ott él a Klájó papa és mama.*

**Mendei Tamara, 6. osztály,
Kis Ferenc iskola, Orom**

Martonos

*Kicsiny falum Martonos,
Ahol az út mindig poros.
Ha végigjárom utcáit,
Megláthatom öreg fáit.*

**Csabrilo Máté, 6. osztály,
J. J. Zmaj iskola, Martonos**

A mi utcánk

*A mi utcánk nagyon széles,
s a végén van egy ménes.
Mellettünk egy bárány béget,
gyere ki te, kislány, kérlek!*

*Kiszalad a szomszéd lánya,
felugrik a kerékpárra.
Utána a gyereksereg,
kiáltják a te nevedet!*

**Pelle Orsolya, 6. osztály,
Csáki Lajos iskola, Topolya**

Testvérek

Testvérek? Hát én tudok erről mesélni, mert oly szerencsés vagyok, hogy két nővérem is van.

Nevük Kitti és Lotti. Nyilván nem túl jó hír, hogy az embereknek, mint nekem is, egy pár évig egy szobában kellett laknom a testvéreimmel. Abban az időben haragudtam is emiatt, de ma örülök, ha egy szobában aludhattunk, és felidézhetjük azokat a jó kis pizsamaestéket. A sok kuncogást, nevetgélést, meséket, amiket kitaláltunk egymásnak.

Kitti 1996. március 6-án született, Lotti pedig két évvel és két órával később. Eltérő kinézetük és a természetük ellenére sokan összetévesztik őket. Kitti barna szemű, barna hajú, magas, vékony, egészségügyi középiskolás nagylány. Lotti zöld szemű, sötétszőke hajú közgazgadságis lány. Mindketten kitűnő tanulók, viccesek, kedvesek, de néha, mint mindenhol, kitör az a bizonyos testvérhábú.

Időnként felnyitjuk a fényképekkel teli régi cipősdobozokat, amelyekben az én kis 11 évem lakik. Érdekes, vicces történeteket hallhattok a sok szép fényképről, melyeket a családom mesél. Mert az igazi családot a kötelek fűzi össze, nem a vér, hanem az egymás élete iránti tisztelet és a benne lelt öröm.

Büszke vagyok arra, hogy ők a szerető nővéreim, én is szeretni fogom őket és, vigyázni fogok rájuk, amíg csak élek.

Kubina Molli, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Apám

Sziasztok! Ebben a fogalmazásban apukámat mutatom be. Leírom külső kinézetét és belső tulajdonságait. Kezdjünk is bele! A haja színe sötétbarna, szeme színe kék. Feje ovális alakú, az orra nagysága közepes. Egy érdekesség, a fülcimpája oda van nőve az arca széléhez. Érdekes, mi?! A keze hosszú, tenyerei és ujjai nagyok. Hosszúak a lábai is. És a talpa? A lábbelisére pontosan 46-os. Huh, nehéz neki cipőt találni! Azt még elfelejtettem megemlíteni, hogy testalkata magas, és egy picit meg van görbülve, de ezt a sok munka és az idő tette vele. Azért is tette ezt az idő, mert már 41 éves. Így néz ki kívülről.

De mik a belső tulajdonságai? Mindjárt felsorolom! Kedvenc színei a sötétzöld, zöld, sötétkék, fekete. Kedvenc étele a töltött káposzta. Kedvenc zenéi műfaja a rock. De nem beszél csúnyán. Nem szeret rendet csinálni, de azért rend van körülötte. Nagyon szereti az állatokat. Kedvenc állata a ló, bár nekünk nincsen lovunk. Hogyan is lehetne lovunk otthon, mikor olyan kicsi az udvarunk, hogy még kutyát sem tarthatunk. De van azoknál ez állatoknál kisebb. Van hörcsögünk. Azokat is nagyon szereti és gondozza. Miért mondom azt, hogy rendezi őket? Azért, mert szorgos, mint a hangya.

Ő az én apukám. Szerintem a legjobb apa a világon.

Istenes Gábor, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Édesanyám

Az én anyukámat Bajusz Rózsának hívják.

Közepes termete, hosszú barna haja és világosbarna színű szeme van. Arca vidám, mert legtöbbször mosolyog rám. Keze ápolt, lába szabályos és formás. Csinosan öltözködik, de kedveli a sportos ruházatot is. Legszívesebben nadrágot visel. Kedvenc színe a zöld és a barna árnyalatai. Szabad idejében olvasni, tévézni, kerékpározni és számítógépezni szokott. Végzettsége szerint tanítónő, az adatai Cseh Károly Általános iskolában dolgozik. Sok az elfoglaltsága, de rám és a testvéremre mindig szakít időt. Ha bármilyen gondunk akad, tudjuk, hogy tőle kérhetünk segítséget. Sokat szoktunk együtt lenni és olyankor kártyázunk, társasjátékozunk.

Legtöbbször ő végzi a házimunkát: főz, mos, takarít ránk. Igazi konyhatündér, mert mindig valami finomat varázsol az asztalra. Én igyekszem jól tanulni és jó jegyeket vinni haza, mert ezzel neki is örömet szerzek.

Nagyon szeretem az édesanyámat, mert mindenben megért és segít. Ő a világ legjobb anyukája.

Bajusz Réka, 5. osztály, Cseh Károly iskola, Ada

Balladát súg az őszi szél

Hosszú, fekete hajára vörös lepel szállt, majd hirtelen eltűnt a ködben. Ő volt az, láttam...

Őszi délután volt. Hazaindultam. Mindent el akartam felejteni, de nem tudtam. A fekete „démon” arckifejezése folyamatosan a szemem előtt volt. Senkinek sem szóltam az esetről. Nehéz volt magamban tartani, de félttem a következményektől, és attól, hogy nem hisznek nekem.

– Kislányom, hol voltál? Miért nem vettél fel a telefont? – vont kérdőre anyám, amint beléptem az ajtón.

– Én csak sétáltam, a telefonom meg időközben lemerült. Anyu, te is láttad azt a furcsa lányt? – kérdeztem, de a választ már nem volt időm megvárni, mert zajokat hallottam a szobámból, és odasiettem.

Mire beértem, már semmi nem volt ott, csak pár fekete hajszál. Nem akartam tudomást venni róla, levettem a ruhámat, letusoltam, majd lefeküdtem. Aludni persze alig tudtam, az agyam folyamatosan a látottakon kattogott.

Hajnalban szirénázásra ébredtem. A rendőrök voltak. Megtalálták a testet.

– Semmi baj, inkább visszafekszem aludni – suttoztam, hosszú, fekete hajamat simogatva, majd magamra húztam a takarót, ezzel vörös foltokat hagyva ártatlan, fehér színén.

Berta Krisztina, 8. osztály, Gligorije Popov iskola, Kisorosz

RÜGYFAKADÁS

A fák beszéde

A barátaim és én elmentünk biciklivel piknikezni a közeli erdőhöz. Nagyon kíváncsiak voltunk, hogy milyen látvány fogad ott bennünket. Mikor odaértünk, leültünk a lombhullató fák és az örökzöldek árnyékába. Elkezdtünk beszélgetni arról, hogy ősszel hogyan néznek ki a fák.

– Szerintem sárga és piros színben pompáznak a fák – vélekedett egyikük.

– Szerintem ilyenkor a barna és vörös szín uralkodik – mondtam.

Míg ezen vitakoztunk, a barátom felkiáltott:

– Halljátok ezt a neszt?

Mi többiek, akik nem hallottuk a neszt, csak füleltünk hosszú percekig. Nagyon furdalt a kíváncsiság, hogy mi adhatja ezt a furcsa hangot. Elindultunk a hang felé. Amikor már közel voltunk, hallottuk, hogy vitáznak valakik, és amikor megtudtuk, nagyon meglepődünk, hogy a fák beszélgetnek. Gondoltuk, ha már eljöttünk ideig, hallgassuk meg, miről beszélgetnek.

– Nekem legjobban áll a zöld, ezért télen-nyáron zöldben pompázom, és nem vagyok hajlandó megválni a tűleveleimtől – mondta az örökzöld.

Mi meg csak néztünk egymásra, hogy ezek tudnak beszélgetni.

– Nekünk a piros, a sárga a narancssárga és a barna áll a legjobban – vágta vissza a diófák.

Ekkor közbeszóltak a nyárfák:

– Már nekünk is készülnek az őszi ruháink, és majd meglátod, milyen gyönyörűek leszünk.

Hallgathattuk volna tovább, de már haza kellett menni.

Megfogadtuk, hogy máskor is elmegyünk megnézni, hogy éppen milyen ruhát öltöttek a fák.

Lackó Zoltán, 5. osztály, Gligorije Popov iskola, Kisorosz

Az álmok szebbek, mint a valóság

*Az álmok szebbek, mint a valóság,
Az álmokban vannak kincset érő csodák:
A varázserdők, a misztikus lények...
Na jó, ezek a tények.*

*A valóság egy szörnyű rémálom,
Minden üres, ezt csak én látom?
Hol vannak a gyerekek? Hova lettek, mondd meg?!
Jaj, hát persze, rabságba estek.*

*El ne hidd, ez csak a technika bűne,
Az nem baj, ha néhány percre a gép előtt ülne.
De így kezdődik.
Csak egy óra, és nekik ez egy percnél tűnik.*

*Aztán hopp, észre se vetted,
Egész napod a gép előtt töltöttem.
Nem érted meg végre?!
Ez a függőség első jele.*

*Azt nem mondom, hogy én nem estem ebbe a bűnbe,
S nem észleltem, hogy a barátság ápolása többet érne.
De hála nekik, a szüleimnek, kigyógyultam belőle.
Szabadabb vagyok, mint voltam, és így tovább előre!*

**Nagy Anita, 7. osztály,
Zdravko Gložanski iskola, Obecse**

Kedves Pajtások!

A mai Rügyfakadásban Rizsányi Manuella indítja a sort **szülőházát** megörökítő, nosztalgiát ébresztő szép fogalmazásával. Aztán benépesítik az **otthont** írásaikkal: Bajusz Réka (Édesanyám), Istenes Gábor (Apám), Kubina Molli (Testvérek), Torma Balázs (Nagyszüleim), Szerencse Patrik (Frakk), Csányi Ágnes (Az én kedvencem). Ha kilépünk a házból, Pelle Orsolya, Csubriló Máté, Bálint Fanni, Dobó Szabolcs és Mendei Tamara vidít fel bennünket a **szülőhelyről** szóló versikéikkel.

Ez a valóság, amiben élünk és élünk, és amiben álmodozhatunk **is**, mint Lackó Zoltán, aki meghallotta a fák beszédét, mint Nagy Roland, aki mesét írt a bátor kutyáról és Berta Krisztina, aki művészi magaslathoz lendülve tapasztalta meg, hogy Balladát súg az őszi szél...

Minderről nem szabad lemondani a számítógép nyújtotta virtuális világ miatt. Ezért ajánlom figyelmetekbe Nagy Anita: Az álmok szebbek, mint a valóság című versét.

A múlt héten érkezett sok szép írást a következőknek köszönöm:

Ada: Agócs Ágota, Apró Zsanett, Árpási Petra, Bajusz Árpád, Bajusz Réka, Barsi Patrícia, Batori Csillag, Bera Áron, Búcsú Áron, Csuvik Sarolta, Gajdos Viktor, Illés Tamás, Istenes Gábor, Kelemen Petra, Kitli Tamara, Koós Enikő, Koós Nikolett, Kovács Virág, Kubina Molli, Lajkó Dennis, Mészáros Fanni (2 írás), Német V. Zsóka, Raffai Balázs, Rigó Edvard, Šelemba Zsolt, Szabó Martin, Sziráki Miklós, Tóbiás Alexandra, Tóbiás Bettina (3 írás), Torma Balázs (2 írás), Tormás Tamás, Tóth Veréb Ivett, Vajer Zsolt, Vastag Beáta, Véber Amarilla, Virág Anna, Vuletić Viktor és egy névtelen;

Csantavér: Kecsenovics Kitti;

Kisorosz: Barna Klaudia, Cirok Ádám, Lackó Zoltán, Martonosi Alen, Szili Melitta;

Obecse, Zdravko Gložanski iskola: Nagy Anita és Sándor Andrea;

Szilágyi: Dér Krisztina és Mendei Tamara;

Zenta, Emlékiskola: Horváth Ervin.

Tehetségetekben bízva, jó érzéssel búcsúszom:

Tomán Mária

Mese egy bátor kutyáról

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kutya, akit álomban ismertem meg. Fura dolog történt velem, és ezzel a kis állattal.

Ő Csantavér utcáin ment, mendegélt, amikor egy hétfejú sárkány repült be a faluba. Egyenest az iskola felé tartott, és engem ellopott a játszótérre. Elvitt a barlangjába, és azt mondta, hogy én leszek a kis sárkányai vacsorája. Nagyon megijedtem, és teljes erőmből kiabálni kezdtem. Az én ügyes kutyám ezt meghallotta, és így szólt: Hipp-hopp, ott legyek, ahol a gazdám hívogat! Éppen jókor ért oda, mert a kis sárkányok már vacsorához készültek. Erős kutyává változott, és az összes sárkányt összeláncolta. Engem felkapott a hátára, és Csantavérig meg sem álltunk.

Ha a kutyám nem jött volna értem, az én mesém sem ért volna véget. Ha nem hiszitek, járjatok utána!

Nagy Roland, 5. osztály, Hunyadi János iskola, Csantavér

Nicolas Cage

Sokoldalú színészt ismertünk meg benne, aki a legösszetettebb színészi feladattól sem riad vissza. Sőt, mintha épp a legnagyobb kihívást jelentő szerepeket élvezné a legjobban. Egy szerep kedvéért képes a felismerhetetlenségig is megváltozni. Láthattuk akció- és romantikus filmekben, thrillerekben, romantikus alkotásokban, nyomasztó hangulatú drámákban és vígjátékokban egyaránt. Képzelt interjúnk Nicolas Cage-el készült.

– Ismert rendező rokona vagy. Befolyásolta ez, hogy a filmvilágban érezd jól magadat?

– Valamennyire mindenképpen. Habár ezzel az erővel bármi más lehetnék. Egyik fivérem szintén rendező, a másik viszont műsorvezető. Apám oldaláról vagyok Francis Ford Coppola rendező unokaöccse. A teljes nevem Nicolas Kim Coppola, ezért úgy gondoltam, hogy egy híres Coppola elég a filmvilágban, és nevet változtattam. Ez még a pályám kezdetén volt. Francis bácsi sokat lendített a karrieremen, 1983-ban játszhattam a Rablóhal című filmjében, azután pedig az Előre a múltba című alkotásban, amelyet szintén ő rendezett.

– Hogyan lettél Cage?

– Egy Marvel-képregény szuperhősétől, Luke Cage-től kölcsönöztem ezt a nevet. Akik ismernek, jól tudják, hogy megszállott rajongója és gyűjtője vagyok a képregényeknek. Akárcsak a mozi világa, a képregényé is egészen fiatal korom óta vonz.

– Egyik filmedben sikerült is megjelelned egy képregényhőst. Szeretted ezt a szerepet?

– Igen, ez a Szellemlovas volt 2007-ben, amely igazán szép sikereket ért el. Azokhoz a filmekhez tartozik, amelyek látványvilágukban és történetükben is szélesebb közönséghez jutnak el. A Szellemlovasnak folytatása is lett tavaly, amely A bosszú ereje címet kapta.

– Viszont te nemcsak ilyen filmeket készítesz...

– Az ismert név hozzájárult ahhoz, hogy ne a nulláról induljak, és a játékomra gyorsan felfigyeljenek. Ezzel együtt pedig az elismerés sem váratott magára. Miután már nem a megélhetésért kellett játszanom, megengedhettem magamnak, hogy válogassak a forgatókönyvek között. Mindig csak olyasmit vállaltam, ami teljesen magával ragadott. Azt sem bántam, ha az alkotás nem kecsegtetett kasszasikerrel. Ilyen volt a Las Vegas végállomás, amely valójában egy alacsony költségvetésű film. Itt egy kiégett,

depressziós férfit játszottam, ez a szerep pedig Oscar-díjat hozott számomra.

– Azt mondják, egészen egyedien állsz a szerepformáláshoz, és teljesen átadod magadat a karakterednek. Mi hozta ki ezt belőled?

– Talán épp a „név kötelez” hozzáállás miatt alakult ki bennem némi görcs. Úgy éreztem, hogy egy híres rendező hozzátartozójától biztosan nagyon sokat várnak. Ezért aztán mindig is igyekeztem a legjobbat nyújtani, a legtöbbet kihozni magamból, és jó mélyre ástam a karakterekben, akiket megformáltam. Szerettem ezt a saját módszereim szerint tenni. A 2001-ben készült Corelli kapitány mandolinja című film kedvéért például megtanultam mandolinozni. Nagyon szép hangszer, másoknak is ajánlom. Egyesek szerint könyvet kellene írnom a karakterformálásról és a színészi módszereimről. Talán egyszer erre is sort kerítek.

– Sokféle filmben szerepeltél. Milyen karaktereket formáltál meg?

– Mindenfélét. Épp ez a gyönyörű a színészetben, hogy bármi lehetsz. Viszont szerepek némi mélységet vinni a karaktereimbe, bárkiről is legyen szó. A filmjeimben voltam már hős és hős szerelmes, nyomozó és bűnöző, odaadó családapa és pszichés problémákkal küzdő személy egyaránt. A hangomat is adtam már, az idén megjelent Croodékban, amelyben Crug hangját kölcsönöztem.

– Segítettél-e másokat is karrierjük építésében?

– Egyik jó barátomat, Johnni Deppet is a színészet felé irányítottam. Ez úgy történt, hogy Depp elkísérte egyik barátját a Rémszínházba az Elm utcában meghallgatására. Ő nem is tervezett jelentkezni rá. Azután úgy adta a helyzet, hogy sikerült őt beajánlanom a filmszerepre. Ez lett Johnni Depp első filmje, a többi már tudjuk. Hamarosan híres és elismert színész lett. Azóta is jó barátok vagyunk.

L. M.

A film

Totál plán

Nagytotál (nagytávoli)

Kistotál, ahol a fő motívum az ember

Szekond (félközeli)

Bőszekond

Amerikai plán

Premier plán

Szuper plán

Kedves Olvasó Tanulók!

A mai Gyöngyhalász témája a virtuális valóság. A 20. század nagy vívmánya, a film és eljárásai, illetve legújabb korunk csodája, az elektronika lehetőségei képezik vizsgálatunk tárgyát. Az ismeretterjesztő szövegeket az általam írt hetedik Olvasási munkafüzetből vettem át – gondolván, hogy, noha iskolai tananyag, nem jut el minden diákhoz – lévén a munkafüzet nem kötelező taneszköz. Kár.

Éljétek bele magatokat ebbe a világba! Próbáljátok ki tudásotokat, képességeiteket!

Írjatok forgatókönyvet egy általatok ismert novellából! Vagy: tervezetek egy virtuális lényt!

Munkátok eredményéről tájékoztassátok a Gyöngyhalászt!

Bence Erika

A filmkészítés eszközei

A film kollektív művészet (a forgatókönyvírótól a rendezőn és a színészeken át a műszaki szakemberekig): több művészeti és tevékenységi ág alkotóinak együttes munkája révén jön létre. Készítésének folyamata három alapszakaszra tagolódik: a *forgatókönyvírás*, a *forgatás* és az *utómunkák* (a montázs) szakaszára. Ezeket bonyolult műveletek összessége alkotja. A filmkészítés irodalmi részét a forgatókönyv létrehozása jelenti, ebben gyakran működnek közre neves írók. A forgatás az alkotás filmre való felvételét jelenti, amelyben a rendező, a színészek, az operatőrök, a világosítók, a kaszkadőrök és még sokan mások vesznek részt. A montázsolás a felvett filmanyag összeállítása a vágószobában.

*

Általában kétféle *forgatókönyvről* beszélünk: az *irodalmi*, illetve a *technikai forgatókönyvről*. Az előbbi a téma részletes, szöveges feldolgozását, míg az utóbbi annak helyszíneire és beállításokra bontását, a képtartalmak leírását jelenti, a különböző rendezői, operatőri munkára, illetve a hangfelvevésre szolgáló információkat tartalmazza.

*

A filmvászonon megjelenő kép a valóság-
nak kisebb vagy nagyobb részletét mutatja be két dimenzióban. Tehát a *képkivágás* (vagy *plán*) a tér egy meghatározott részletét öleli fel az „egész”, vagyis az ember szemszögéből. A *képkivágás* négy alapformája: a *totál*, a *kis-totál*, a *szekond* és a *közel*. A *totál teljes* képet jelent, amely a távlat erejével hat a nézőre. Változatai az *óriástotál* (egy falu látképe, a kék ég stb.), a *nagytotál* (középtávolságot jelent, a fokozatos megközelítés eszköze) és a *totál* (egy egész szoba vagy egyetlen tárgy tölti ki a képmező). A *kis-totál* a nagytotállal bemutatott objektum vagy embertömeg egy részlete, csoportja. A *közel* a *plánok* közé a *szekond* és a *premier plán* (vagy *közelkép*) tartozik. A *bőszekondban* vagy *félközelen* általában két-három fő látszik deréktól vagy térdtől fölfelé. A *szekondban* a derék vagy csípő vonala alkotja a kép alsó határát. A *szűkszekond* határa a mellvonal vagy a váll. A *premier plán* az emberi fejről készült beállítás vagy tárgyról készült közeli felvételek. Változatai: a *közel* (a tárgy betölti a képmező), a *szuperközel* (a közelpépen bemutatott kép részlete, pl. a szem), illetve az *inzert* (jelentése beilleszt: írárok, címek, ábrák, falitáblák megjelenése a filmképen).

Hálózati lények

Ananova, az első *virtuális tévémondó* 2000. április 19-én „lépett munkába”, azaz jelent meg a képernyőn. Huszonnyolc éves, 173 cm magas, zöldes hajú. Higgadtan, megfontoltan beszél, másodpercenként több ezer feladatot old meg, egy időben több személlyel képes interaktív kapcsolatba lépni, sport-

rajongó. Hús-vér ember benyomását kelti, noha alkotóelemei *bitek* és *bájtok*. Mintái tévészárk voltak, akiknek személyisége, megjelenése, gesztusai – az *internet* és a *virtuális valóság* (VR: virtual reality) térhódítása előtt – ugyancsak megalkotott (kreált) produktum volt. Tudományos igényű felméréseken, közvélemény-kutatásokon alapuló eredmények révén dolgozták ki alakjukat. *Ananova* velük szembeni előnye abban mutatkozott meg, hogy nincsenek anyagi követelése és kiszámíthatatlan érzelmi megnyilvánulásai.

Az első *virtuális sztár* **Max Headroom**nak (e. hedrum) hívták. Egy 1985-ös videoklipben jelent meg először, és legendás karriert futott be. A **Húsz perc a jövőbe** (1986) című brit tévéfilmben, majd egy tizennégy epizódból álló amerikai sorozatban játszott főszerepet, showműsort, speciális karácsonyi estét vezetett. Reklámozta a Coca-Cola cég új termékét, és számítógépes játékokban is szerepet kapott. Története 1984-ben kezdődött, amikor a *Channel 4* elhatározta, hogy a zenei videókat megdöbbentő küllemű, számítógép létrehozta műsorvezető mutatja majd be. „Lénye” azonban alapjaiban különbözött *Ananovától*. Míg az a „homo sapiens”-et szimulálta, *Max* a „homo digitalis”-t alakította, vagyis a *maszk* mögött ember, *Matt Frewer* (e. met friö) színész bújt meg. Sminkkel, kék háttérrel, foncsorozott szemüveggel érték el a robothatást. A *Max*-jelenség a fogyasztói társadalom bírálata volt.

Lara Croft (e. kraft) élete *software*-lét. A „brit tudomány kimagasló következtetése” meg a londoni kormány is kitüntette. A *játékfigurát* filmvászonra adaptálták, a bálványokra vágyó fiatal lányok tömegének példaképe, noha kreált személyével épp az uralkodó előítéleteket (a női passzivitásról, a férfiuralomról, a Barbie-létről alkotott elképzeléseket) rombolja szét. Mégsem érző lény: az emberi szellem merevlemezre adaptálása még csak elképzelés, tudományos fantázia.

1996-ban alkották a mindörökké tizenhét éves, negyvenezer *poligon*-ból szerkesztett japán énekesnő, **Kyoko Date**-t. **Love Communication** című értelmes dala sokáig vezette Japán slágerlistáit. 2000-ben teremtette meg *Tessa Hartman* a skót *virtuális énekesnőt*, **T-Babe** (e. ti beibi) személyében. Tizennyolc éves, szőke, hosszú lábú, szeret *online* bevásárolni, nem szereti a futballt.

bit, *binary digit* (e. bineri didzsi) – elektronikus számítógépekben a kettes számrendszer eleme, a számítógép memóriájának legkisebb egysége

byte (e. bait) – bájt, a számítógép memóriájában lévő információegység

foncsor – amalgám; tükör hátlapjának a fénysugarakat visszaverő bevonata

homo digitalis – a számítógéppel alkotott ember; virtuális lény

homo sapiens – mai, teljesen kialakult ember-típus; bölcs ember

interaktív – kölcsönös viszonyban, kapcsolatban levő

kreál – terem, létesít, alkot

on-line, *online* (e. onlajn) – számítógépes hálózatra rákapcsolódó 2. hálózati

poligon – sokszög

software (e. szoftver) – adathordozókon tárolt számítógépes program

Ananova

Max Headroom

Lara Croft a Tomb Raider című komputerjátékból

Ramona, a virtuális énekesnő „hangképzéséhez” szükséges digitális arc- és szájmozgások

Egy kis norvég örület

Az emberiséget ősidők óta kérdések foglalkoztatják az állatvilággal kapcsolatban, például: mi volt előbb a tyúk vagy a tojás? A zebra fekete, fehér csíkokkal, vagy fehér, fekete csíkokkal? Hogy hívják a fiú katicabogarat? No, és a lány szentjánosbogarat? Meg ilyesmi. Az új kérdés viszont ez: milyen hangot ad a róka? Erre keresi a választ a The Fox című Ylvis-szerzemény, amelynek internetnépszerűsége az egekbe szökött, és világszerte ostromolja a toplistákat. Egyesek szerint sikerének titka abban rejlik, hogy egyszerre vicces, őrült és zseniális. Sokakat meg is ihletett a szám, és továbbgondolták azt, az Emblem3 tagjai is szeretik, ezért úgy döntöttek, hogy ők is videót készítenek hozzá. No de kit vagy kiket rejt az Ylvis név.

Fivérekről van szó Norvégiából, méghozzá Bård and Vegard Ylvisákról, akik nem számítanak újak a szórakoztatóiparban, és még egy bátyjuk van. Kétezertől kezdve varieté- és tévéshow-kat, humoros koncerteket és rádióműsorokat készítenek. Norvégiában egy talk show-t is vezetnek. Kiskorukban Afrikában

nevelkedtek, azt mondják, csupán két Monty Python-videókazettájuk volt, és állandóan azt nézték. Miután visszatértek Norvégiába, klaszikus hangszereket tanultak. Közben egyikük egyre többet fókuszált a gitárra, míg a másikuk jobban szeretett énekelni. Mindkettőjüket viszont nagyon érdekelte a humor és a szórakoztatás. Tanulmányaikat is ilyen irányba vették. Az elmúlt tíz évben igyekeztek mindjobban jelen lenni a norvég szórakoztatóiparban, a The Fox viszont szélesebb körben is meghozta az ismertséget számukra.

Ylvis

The Fox

Dog goes woof
Cat goes meow
Bird goes tweet
and mouse goes squeek
Cow goes moo
Frog goes croak
and the elephant goes toot

Ducks say quack
and fish go blub
and the seal goes ow ow ow ow ow
But theres one sound
That no one knows
What does the fox say?
Ring-ding-ding-ding-dingeringedding!
Gering-ding-ding-ding-dingeringedding!
What the fox say?
Wa-pa-pa-pa-pa-pa-pow!
What the fox say?
Hatee-hatee-hatee-ho!
What the fox say?
Joff-tchoff-tchoffo-tchoffo-tchoff!
Tchoff-tchoff-tchoffo-tchoffo-tchoff!
What the fox say?
Big blue eyes
Pointy nose
Chasing mice
and digging holes
Tiny paws
Up the hill
Suddenly youre standing still
Your fur is red
So beautiful
Like an angel in disguise
But if you meet
a friendly horse
Will you communicate by
mo-o-o-o-orse?
How will you speak to that
ho-o-o-o-orse?
What does the fox say?
Jacha-chacha-chacha-chow!
Chacha-chacha-chacha-chow!
What the fox say?
Fraka-kaka-kaka-kaka-kow!
What the fox say?
A-hee-ahee ha-hee!
What the fox say?
A-oo-oo-oo-oo-oo!
Woo-oo-oo-oo-oo!
What does the fox say?
The secret of the fox
Ancient mystery
Somewhere deep in the woods
I know youre hiding
What is your sound?
Will we ever know?
Will always be a mystery
What do you say?
Youre my guardian angel
Hiding in the woods
What is your sound?
(Fox Sings)
Wa-wa-way-do Wub-wid-bid-dum-way-do
Wa-wa-way-do
Will we ever know?
Bay-budabud-dum-bam
I want to
Mama-dum-day-do
I want to know!
Abay-ba-da bum-bum bay-do

Adele még rappel is

Sokak szerint, ha szerelmes popballadáról van szó, abban Adele verhetetlen, ugyanakkor nagyon nehéz lenne elképzelni, ahogyan például metálra vagy punkra zúzz, de mi a helyzet a rappel? Sokan most bizonyára legyintenek, de Tinie Tempah, brit rapper szerint Adele kiválóan rappel. A híresség egy brit talk-showban beszélt az énekesnő eddig ismeretlen képességéről, és azt is elárulta, hogy felvétellel tudná bizonyítani állítását. Elmondása szerint azonban Adele megfenyegette, hogy amint bárkinek is megmutatja a hanganyagot, azonnal feljelentést tesz ellene, úgyhogy sajnos a nyilvánosság előtt továbbra is misztérium marad a dolog. Annyi biztos, hogy sok rajongót felcsigázott.

Top 10

1. James Arthur: You're Nobody 'till Somebody Loves You
2. Ylvis: The Fox
3. Eminem and Rihanna: The Monster
4. Lorde: Royals
5. One Republic: Counting Stars
6. One Direction: Story of my Life
7. James Blunt: Bonfire Heart
8. Wilkinson: Afterglow
9. Katy Perry: Roar
10. Tinie Tempah feat. John Martin: Children of the Sun

Meglepő győzelem

Az idei Mercury Prize sokakat meglepett, hiszen James Blake elektronikus előadó nyerte el a díjat második, Overgrown című albumával. Ezzel maga mögött hagyta például a fogadóirodák kedvencének számító Laura Mvulát, valamint David Bowie-t és az Arctic Monkeyst. A zsűri ötletesnek, költőinek és megrendítőnek nevezte a lemezt, hozzátéve, hogy James Blake úgy csinál zenét, ahogyan senki más. Blake első reakciója az volt, hogy elvesztette a fogadást, ő nem magára tippelt, rövid beszédében pedig megköszönte a szüleinek, hogy megmutatták neki az öffenntartás fontosságát. A színpalak mögött azt is hozzátette, hogy ez az első díj, amit megkapott, eltekintve attól a tenisztörőfeától, amit 12 éves korában nyert. Arra a kérdésre, hogy milyen érzés legyőzni Bowie-t, azt válaszolta, nem

érzi úgy, hogy legyőzte volna, hiszen sokan akkor alkotnak a legjobban, amikor fiatalok, és mindig kiábrándító, amikor utána nem folytatják, és nem fejlődnek. Blake szerint David Bowie kivétel és inspiráló az olyan embereknek, mint ő. James Blaket egyszer már jelölték a Mercury-díjra, 2011-ben, a saját nevét viselő albumával. A zenész klasszikus zongorát, majd populáris zenét tanult a Goldsmith Egyetemen, de végül a dubstep színterére evezett. A Mercury Prize-díjat, az év legjobb brit és ír albumának ítélik oda.

Nemcsak az idő lopott?

Plagizálással vádolja Justin Timberlake Lopott idők (In Time) című filmjének készítőit egy görög író, azt állítva, tőle lopták az ötletet. Odysseus Lappas több millió dollárt követel a 20th Century Foxtól és a New Regencytől. A Lopott idők egy utópisztikus világban játszódik, ahol az emberek 25 éves koruk után nem öregednek tovább, és időt kell szerezniük máskülönben meghalnak. Lappas azt állítja, hátborzongatóan hasonló szinopszist írt 1996-ban. Az ő történetét – amit benyújtott az amerikai írók testületéhez – Time Cardnak, vagyis Időkértéknek nevezte el. Azt is állítja, hogy találkozott a 20th Century Fox egyik képviselőjével, aki nyolcvanezer dollárt ajánlott neki az ötlet jogaiért. Ezt akkor elutasította, habár szerette volna, ha bármilyen filmet írnak vagy készítenek a történetéből, de azt mondta, egyelőre csak beszélgettek róla. A Lopott idők ezek után több millió dolláros bevételt hozott világszerte. A filmet Andrew Niccol forgatókönyvíró/rendező jegyzi, aki korábban a Truman Show és a Gattaca forgatókönyvét is írta.

A magyarországi múzeumok közül elsőként az Iparművészeti Múzeum épületét és két kiállítását láthatják virtuálisan az érdeklődők az interneten.

A Google Art Project keretében az art-project.com weboldalon több mint 40 ország, 300 intézménye, így kilencezer művész csaknem 48 ezer műalkotása mellett már az Iparművészeti Múzeum épülete, állandó tárlata és a Bigot-kiállítás is bejárható virtuálisan az interneten.

A programnak köszönhetően nemcsak körbenézni lehet az épületben és a két kiállításon, de a legkiemelkedőbb műalkotásokat egyenként fel is lehet nagyítani. Ennek köszönhetően olyan méretben és aprólékosan lehet megvizsgálni az egyes darabokat, amelyre sokszor a helyszínen sincs lehetőség – mutatta be nemrég az alkalmazást Jékely Zsombor, a múzeum gyűjteményi főigazgató-helyettese.

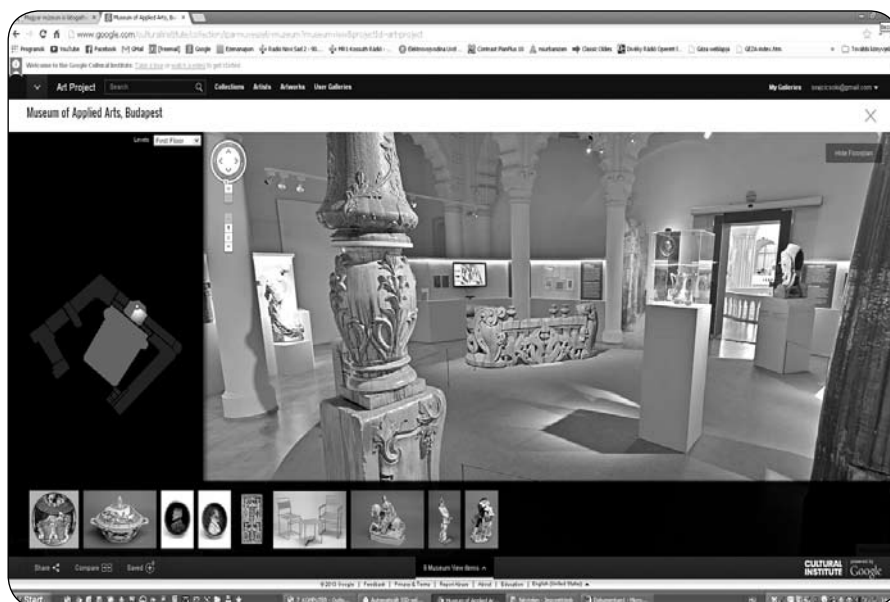
Az állandó kiállítás az Iparművészeti gyűjteményének történetét mutatja be 1872-től napjainkig, az 1900-as párizsi világkiállításon bemutatott Bigot-pavilonban pedig szecessziós építészeti elemeket, falburkolatokat, kandallókereteket és plasztikus díszű oszlopokat lehet megtekinteni.

További különlegesség, hogy a Museum View mellett a hétmilliárd pixel felbontású gigapixeles technológia is megérkezett az Iparművészetibe: az így készült fényképen a múzeum legszebb prereneszánsz falikárpitját, Jan van Roome Jézus születése című, 1520 körül készült művét lehet szabad szemmel nem látható részletességgel, akár szálanként tanulmányozni. A világon összesen 66 műtárgyat fotóztak le ezzel a különleges technológiával, és tettek közzé az interneten.

Nemcsak a műtárgyak megtekintésére, de összehasonlítására is van lehetőség a virtuális kiállítóterben, ahol a látogató tetszőlegesen vethet össze akár a világ különböző részén található műtárgyakat egy időben, így megkönnyítve azok elemzését, múzeumpedagógiai vagy művészettörténeti oktatását – hangoztatta Jékely Zsombor.

Itt látható: <http://www.imm.hu/> az Épület menüpont alatt a Képek, virtuális séta lehetőségre klikkelve, majd a 1st floor (első emelet) lehetőséget választva.

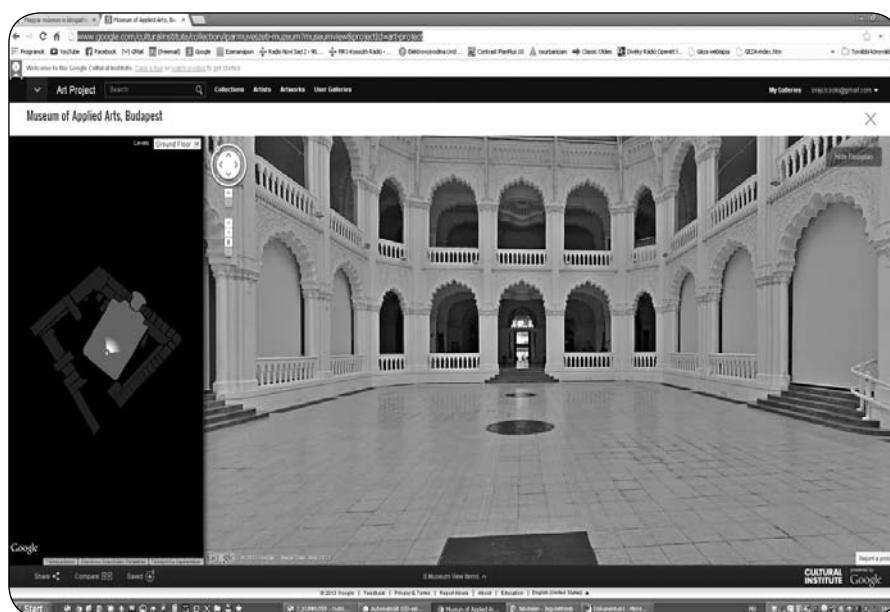
Magyar múzeum is látogatható online

A Google Art Projectbe eddig 21 művész 103 alkotása került be az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből, 21 művész 48 alkotása, relikviája a Petőfi Irodalmi Múzeumból, 40 alkotó 52 tárgya a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményéből és 106 művész 151 alkotása a Szépművészeti Múzeumból.

A mindössze két éve „megnyílt” globális virtuális kiállításban egyebek mellett a

Nemzeti dal eredeti kézírata is megtekinthető, amelyet Petőfi Sándor 1848. március 13-án ceruzával írt. A 165 éves írás fényre, hőre, párára érzékeny, fakulnak rajta a sorok, így az eredeti példányt az elmúlt csaknem 40 évben egyáltalán nem lehetett bemutatni, most azonban bárki tanulmányozhatja a világhálón.

Direkt elérés:

<http://www.google.com/culturalinstitute/collection/iparmuveszeti-muzeum?museumview&projectId=art-project>

Honnan kapta erejét az ifjú harcos?

Valamikor régen egy bátor legényke a Varjú-indiánok törzséből elment vadászni. Jó messze ment a falu határától, hogy harci fejdíszéhez sastollat szerezzen. A Varjú-indiánok szokása szerint felkapaszkodott a domb tetejére, ahol a sasok tanyáznak, ásott egy mély gödröt, és azt zöld levelekkel borította be. A tetejére egy darab húst erősített egy karóhoz, majd levette ruháját, és leült a gödör fenekére. Türelmesen várt, hogy mikor veszi észre valamelyik sas a csalétket. Gondolta, hogy ha odarepül, majd elkapja a lábánál fogva.

Az ifjú vadász egész nap várakozott kényelmetlen rejtekhelyén, de bizony a szerencse elkerülte. Amikor leszállt az éj, egyszerre csak távoli, de jól hallható, dobolásra lett figyelmes. Kíváncsi volt, honnan jön a hang. Kimászott hát a gödörből, és elindult a dobolás irányába. Egy tóhoz ért. Megállt, mert biztos volt, hogy a dobolás onnan hallatszott. De közben feljött a nap, és a dobolás elhallgatott. A vadász egész nap ott ült a víz partján, és balszerencséjét siratta.

Éjszaka azonban újból hallotta a dobolást: olyat, amilyennel a törzsbélieket szokás gyűlésre összehívni. És íme, a dobására megszámlálhatatlanul állat és madár jelent meg úszva a tó tükrén.

Négy teljes napot töltött el az ifjú a tó partján, míg aztán a fáradtságtól és éhségtől kimerülve elaludt.

Amikor felébredt, hatalmas sátorban találta magát. A sátor madár- és állatbőrökbe öltözött emberekkel volt tele. Némelyikük vidám táncot járt, a többi a fal mellett ült. Az ifjú indián ezeket látta úszni a víz színén, csak hogy most emberi alakjukat vették fel. Az egyik, aki fontos személyiségnek látszott, hozzálépett, és így szólt:

– Barátom, hallottuk panaszkodat, és segíteni akarunk rajtad. Látod ezeket a lényeket? Ezek mind állatok. Én vagyok a kutya. Nagy hatalom birtokában vagyok, és én ezt átadom neked, hogy te is képes légy mindarra, amire én. Megtanítalak egy táncra, ha hazamégy a te törzsedhez, ez a tánc mindig biztosítani fogja a jó vadászatot és a szerencsédet a harcban.

Miután a kutya átadta tudományát a fiatal indiánnak, társaihoz fordult:

– Testvéreim, én megtettem a magamét. Szánjátok meg ti is ezt a bátor fiatal harcost, és segítsetek rajta.

Egy pillanatig csend volt. Senki sem szólt, mintha nem is hallották volna a főnök felhívását. Végül is a bagoly állt fel:

– Segítségedre leszek – mondta az ifjúnak. – Én látok a sötétben, akármilyen fekete is az éjszaka, és akármilyen veszedelmes is az út. Ha éjjeli vadászatra mégy, mindig ott leszek melletted, és te is látni fogsz az én szememmel. Vedd ezeket a tollakat, és kösd a hajadba.

Ezekkel a szavakkal a bagoly átadott egy köteg tollat, és leült a helyére. Csend lett a

sátorban, majd a bölénybika kelt fel, hogy átadja a fiatal indiánnak az erejét és kitartását a harcban, ügyességét az ellenség legyőzésében. Talizmánul egy bölénybőrből készült, akasztós tarisznyát adott neki, hogy azt viselje, ha harcban megy.

Utána a sündisznó állt fel, és átadva neki néhány tuskát a bölénybőr tarisznya díszítésére, így szólt hozzá:

– Én is segítek neked. Én olyan gyöngévé tudom tenni ellenségeimet, mint az őszi idő a legyeket. Ha harcban mégy, ellenségeid menekülni fognak előled, és te legyőzöd őket.

Ismét hosszú szünet következett, és amikor a sas felállt, mindenki feléje fordult, hogy mit fog mondani.

– Én is – mondotta méltóságteljesen – veled leszek, akárhová mégy, és átadom merészségeimet a harcban, hogy ugyanúgy győzd le ellen-

ségeidet, mint én. Így szólt, és néhány sastollat nyújtott át a bátor ifjúnak.

A daru következett, és egy csontot ajándékozott a vadásznak: legyen ez harci síp, mely elriasztja az ellenséget.

Az őz a gyorsaságát adta és egy kereplőt az ellenség megfélemlítésére, a medve erejét és egy csikót a bundájából a tarisznya díszítésére.

Minekutána az állatoktól megkapta ezeket az ajándékokat, a bátor ifjú lefeküdt, és mély álomba merült... Amikor felébredt, ismét a tó partján találta magát. Hazatérve törzséhez, megtanította a Varjú-indiánokat arra a harci táncra, amit a kutjától tanult, és megmutatta az állatoktól kapott csodálatos ajándékokat. És ezek segítették attól fogva a táplálékot szerző vadászatban és az otthont védő harcban a Varjú-indiánokat.

Indián népmese

HOROSZKÓP

KOS

Hevességed könnyen bajba sodorhat, úgyhogy inkább számolj el tízig minden alkalommal, mielőtt megszólalsz! Most senkivel sem éri meg összeveszni. Valami titokzatos dolog bolygatja meg a családi életed. Nagy a nyugtalanság a családtagjaid között, és senki nem tudja, mi okozza. Legyetek türelmesek egymással!

MÉRLEG

Kicsit kiélheted az önzőséged: végre tudsz elég időt szánni a saját dolgaidra, és nem kell mások problémáival foglalkoznod. Nagy előrelépést tehetsz a héten. Bármilyen témára is legyél épp rákattanva, a lényeg, hogy minél jobban beleásd magad. Hatalmas lépéseket tehetsz előre, ha minden időd és energiád erre áldozod.

BIKA

Nagyobb szükséged van a környezetre, mint általában. Próbálj minél nyitottabb lenni, amikor segítséget kérsz! Teljesen rákattansz valakire, és aligha tudod véka alá rejtani a lelkesedésed. De ne is akard, hiszen lehet, hogy pont ezzel fogsz bevágódni az illetőnél.

SKORPIÓ

Végre megkapod azt az elismerést, amire már régóta vágytál. De nehogy azt hidd, hogy mostantól nincs más dolgod, mint a dicsérekben sütkérezni. Továbbra is bizonyítanod kell. Hevességed, bár többnyire bajba kerülsz miatta, most kifejezetten előnyödre válhat. Bizonyíthatod az elszántságodat, de távol is tarthatod vele a zavaró embereket.

IKREK

Ha résen vagy, végre jelet fogsz a körülötted zajló zűrzavaros eseményekkel kapcsolatban. Ásd bele magad a kutatómunkába, és hamarosan minden világossá válik! Helyén van a szíved, így könnyen megtalálod a helyes utat, bármilyen döntéshelyzetbe is kerülsz. Hallgass a megérzéseidre, most egyedül rájuk támaszkodhatsz!

NYILAS

Kicsit tesztelheted az önállóságod, ugyanis most túlságosan elfoglaltak ismerőseid ahhoz, hogy melletted álljanak. Szerencsére egyedül is mindent tökéletesen megoldasz. Izgalmas álmok várnak rád a héten, ráadásul elég jelentőségteljesek. Figyeld oda rájuk, sőt, ha lehet jegyzed is le őket, később még jól jöhetnek.

RÁK

Érzelmileg intenzív időszakot élsz meg, ami nem könnyíti meg a dolgod a suliban. Próbálj meg koncentrálni, különben sok lemaradásod lesz a hét végére. Nézeteltérésbe keveredhetsz a szüleiddel. De kivételesen jobb lenne, ha nem tartanál ki a végsőig saját elképzeléseid mellett. Az együttműködés fontosabb.

BAK

Bármilyen kilátástalan helyzetben is találsz magad, mindig van kitől segítséget kérsz. Merj hangot adni a problémáidnak, és minden simán fog menni. Kissé felelősségteljes pozícióban találhatod magad, de ne rémiszsen meg a dolog. Amíg tiszták a szándékaid, és nem élsz vissza a helyzettel, nem érhet semmi baj.

OROSZLÁN

Kissé mintha elrugaskodtál volna a realitás talajától. Nincs ezzel gond, amíg a kötelességeidnek maradéktalanul eleget teszel. A fennmaradó időben annyit ábrándozhatsz, amennyit csak akarsz. Végre kezd kikristályosodni előtted, mi zajlik az életedben. Oszd meg a tapasztalataidat a barátaiddal is, hogy képen legyenek.

VÍZÖNTŐ

Ahhoz, hogy jól teljesíts, rendbe kell tened magad kívül-belül. Ehhez kellő magányra van szükséged, úgyhogy teremtsd meg magadnak a kellő feltételeket. Tartsd mindig szem előtt a terveidet. Rengeteget árthatsz magadnak, ha mindig csak a pillanat hevében döntesz. Légy felelősségteljesebb!

SZŰZ

Komoly kihívással kell szembenézned, nemcsak a tananyagot, de az iskolában uralkodó közhangulatot illetően is. Szükség lesz az agymunkára, hogy elsimítsd a helyzetet. Bármilyen unalmasnak is tűnjön az élet, csupa izgalmas dolog zajlik közben a háttérben. Ha kicsit jobban odafigyelsz a részletekre, mindezt te is megláthatod.

HALAK

Fontos lépést kell megtenned a héten, de szerencsére nem dönthetsz rosszul. Egyszerűen jók a lapjaid. Azért ne bízd el magad. Örült helyzetben találsz magad, de semmi ok az aggodalomra: csupán kommunikációs probléma. Hamarosan mindent tisztán látsz majd, és rájössz, végig a helyes oldalon álltál.

Könyvtárnosztalgia

A gyermekhéten, október első hetén az osztályunk elment a magyarkanizsai József Attila Könyvtárba egy nosztalgiaóra-ra. Mit is jelent a nosztalgia? Ez annyit tesz, hogy valamire visszaemlékezünk. Most azokra az elmúlt évekre gondolunk, amikor még havonta látogattuk a könyvtárat. Szívemnek e kedves hely látogatása mindig örömet szerez. Miért is szerettem meg e könyvbirodalmat?

A varázslatos hely egyik kedves őre Vörös Anna, Anni néni, ahogy mi hívjuk, szeretettette meg velem a könyvek csodálatos világát. Játékkal, érdekes mesékkel, beszámolókkal tette izgalmasabbá a látogatásainkat. Sokszor beszélgettünk az írás és az ember történelmének kapcsolatáról, fejlődéséről. Elsőtől negyedik osztályig foglalkozott velünk, és próbálta minél jobban megszerettetni velünk az olvasást és az azzal együtt feltáruuló csodákat. A mai napig élénken él bennem az utolsó könyvtári óránk emléke. Hiába értek véget az alsós évek, én könyvtárunk hűségese látogatója maradtam.

**Szatmári Viktória, 6. osztály,
J. J. Zmaj iskola, Magyarkanizsa**

Nyári élményem

Egy gyönyörű nyári nappal kezdődött a tábor. Reggel el kellett menni a suliba várni a vendégeket. S az egyik pillanatban gye-
rektömeg tódult be az iskolába. Mindenki nagy batyut vonszolt magával. Miután megpihentünk, egy jó reggeli várt minket a konyhában. Aztán csapatokra osztottak bennünket, én Gáboréba poty-
tyantam. Ezután elkezdődött a portya. Először le kellett fényképez-
kedni, aztán körbejárni egész Kupuszinát. Mi lettünk az elsők. Mi-
kor a többiek is beértek, megbeszéltük, hogy ki kit fogad, és aztán
mentünk haza. Másnap a Csárda felé irányultunk. Sok programot
szerveztek, játékok meg egyéb versenyek formájában. Harmadnap
megint kimentünk a Csárdára, traktorral utaztunk. Este nagyon fá-
radtan tértünk haza. Azután következett csak a nagy buli! Ellátoga-
tunk a Junaković élményfürdőbe, ahol az egész napunkat töltöttük.
Este meg már akadtak olyanok, akik a buszban elaludtak. A követ-
kező napon megint kitraktoroztunk a Csárdára. Rendeztek ott Ki mit
tud? vetélkedőt, amit egy történelmi vetélkedő követett. Emellett
fociztunk, kézilabdáztunk, meg persze fürödtünk. Sajnos, reggel a
vendégek hazamentek.

**Sulc Dominika, József Attila iskola,
Bácskertes (Kupuszina)**

Nagyszénási tábor

Elkezdődött a nyári szünet. Anyukám értesített, hogy az idén
is eljutok a Nagyszénási Összetartozunk táborba. Nagyon
örültem a hírnek, mivel vannak ott barátaim, és már szerettem
volna találkozni velük. Hatan voltunk a tanárnővel együtt, mind
az öten az osztályomból mentünk. Mikor odaértünk, elkezdtünk
ismerkedni és barátkozni. Este diszkót rendeztek nekünk, ahol jó-
kat nevetgélünk, táncoltunk és beszélgettünk az új barátainkkal.

Kirándulásokat is szerveztek számunkra. Ellátogattunk Szarvasra,
Ópusztaszerre, és voltunk egy élményfürdőben is. Az élményfür-
dőben nagyon jól éreztem magam, sokat fürdöttünk, csúszkáltunk
a csúszdákon, és még vízbicikliztünk is. Visszafelé megálltunk a
kalandparkban. Ott sok új és izgalmas dolgot próbálhattunk ki.
Kiprobáltuk az akadálypályát, a 3D kereket, megültük a „bikát”, és
a hernyótalppal versenyeztünk. Egyik este voltunk a nagyszénási
csillagdában is, ahol távcsővel nézhettük a szép, csillagos eget. Má-
sik este pedig egy nagyon érdekes előadást tekinthettünk meg. Az
utolsó előtti napon virágkötésben jeleskedtünk, gölöncsérezhet-
tünk, és tányért festettünk. Az utolsó napon bográcsban pörköltet
főztünk, délután pedig nagyon szép műsort néztünk meg. Renge-
teg új barátot szereztem.

Elérkezett a hazaindulás ideje. Nagyon szomorúak voltunk, hogy
máris eltelt ez az öt nap. Remélem, jövőre is sikerül majd eljutnom
és találkoznom az új barátaimmal, akiket nagyon megkedveltem ez
alatt a kis idő alatt.

**Fazekas Anasztázia, 7. osztály,
Petőfi Sándor iskola, Magyarcsernye**

A nyár egyik legjobb napja

Egyik nap a szünidőben Magyarországra mentem focizni a csa-
pattal. Apukám és két társam édesapja vitt minket autóval.
Szerencsésen átértünk a határon. Mikor megérkeztünk a helyszínre,
felkészültünk a focitornára. Megbeszéltük, ki melyik számot kapja.
Én a csatár helyére kerültem. Négy mérkőzést játszottunk, és az első
helyezettek lettünk a csapat nagy öröme. Zalán barátom vette
át a serleget. Apuék nagyon büszkék voltak ránk. A sok foci után
ebédlení mentünk, mert már mindenki nagyon éhes volt. Délután
elindultunk hazafelé.

Kicsit fáradtak voltunk, de tudtuk, hogy megérte, mert otthon is
mindenki örülni fog a győzelmünknek.

Ez volt számomra az idei nyár egyik legjobb napja.

**Mijič Martin, 5. a osztály,
Moša Pijade iskola, Pacsér**

Elmúlt a nyár

Az idén a nyár elején befejeztem a negyedik osztályt, és megkez-
dődtött a nyári szünet. Gondolkodtam, mivel fogom eltölteni.

Az első egy-két hétben játszottam a barátaimmal, reggelente
sokat lustálkodtam. Sikerült eljutnom külföldre, a híres csobánkai
táborba. Egy hétig voltam oda, és nagyon jól éreztem magam. Min-
den napra sok-sok programot szerveztek. Miután hazaértem, pár
napra rá elkezdődött az úszóiskola, amit sikeresen befejeztem. Utá-
na meglátogattam a szabadkai mamámat, ahol szintén egy hetet
töltöttem. Itt is nagyon remekül éreztem magam.

Ez a nyár nagyon szépen és tartalmasan telt el. Csak akkor vet-
tem észre, hogy lassan vége a nyárnak, amikor készülődni kezdünk
az új tanévre.

Pajor Dénes, 5. a osztály, Hunyadi János iskola, Csantavér

Fiúknak Milyen típusú srác vagy?

1. Melyik témáról beszélsz szívesen?

- a) Imádom járművekről, kocsikról és motorokról beszélni.
- b) Szeretem a sportot, nekem ez a legfőbb téma.
- c) A tudományokról és könyvekről szeretek beszélni.

2. Milyen lányokat kedvelsz?

- a) Szeretem a nőies, segítőkész lányokat.
- b) A szép, vonzó lányok a legjobbak.
- c) Nekem az a lényeg, hogy becsületes, őszinte legyen, és találjak vele közös témát.

3. Milyen lányokat nem szeretsz?

- a) Nem szeretem az önző, hárpiazkodó lányokat.
- b) Ki nem állhatom azokat a csajokat, akik mindig a sarkamban járnak.
- c) Nem szeretem a buta plázacikákat.

4. Hogyan reagálsz a vészhelyzetekre?

- a) Teljesen pánikba esek, elvesztem a fejem, nehezemre esik higgadtan gondolkodni.
- b) Képes vagyok a legkomolyabb és legaggasztóbb vészhelyzeteket is elviccelődni.
- c) Eleinte kicsit pánikba esek, de aztán higgadtan, nyugodt fejfel keresek megoldást.

5. Hogyan viseled, ha valaki beleszól a dolgaiddba?

- a) Nagyon dühbe gurulok, és keményen megmondom neki, hogy ne avatkozzon bele.
- b) Szelíd, angyali képet vágva kérem meg, hogy ne tegye, de közben bosszant a dolog.
- c) Nyugodtan közlöm vele, hogy meg tudom oldani magam is, nem szükséges a segítsége.

6. Mivel tudsz kiengesztelni valakit?

- a) Azzal, ha őszinte vagyok és bevallom, hogy hibáztam, és hogy többé nem fordul elő.
- b) A hízélgéssel és a jófiús mosolyommal.
- c) A higgadt, érvelő magyarázatommal.

7. Milyen ruhákat szoktál fölvenni?

- a) Főleg divatos cuccokat.
- b) Sportos ruhákat.
- c) Egyszerű, hétköznapi ruhákat.

8. Milyen a természeted?

- a) Barátságos, nyílt ember vagyok. Hamar dühös leszek, de hamar le is csillapodok. Néha kicsit lusta vagyok, de azért céltudatos.
- b) Szeretek csajozni. Nem vagyok túlzottan őszinte típus. Merész vagyok, szeretem az új dolgokat. Meggondolatlan is szoktam lenni.
- c) Higgadt típus vagyok. Nem izgatok fel magam az apróságokon. Őszinte vagyok, nem szeretek hazudni, de ha kell, falazok másoknak. Lehet rám számítani.

Értékelés

Ha legtöbb az a válasz:

Barátságos, nyílt ember vagy, de megérzed, ha valaki nem jóindulatú. Nagyon könnyen meg lehet bántani, habár ezt nem mutatod másoknak. Szeretsz kicsit lustálkodni, mielőtt munkához fognál. A munkádat viszont eredményesen végzed. Szereted azokat a lányokat, akik figyelmesek mások iránt, és nemcsak a saját érdeküket nézik. Légy résen, mert sokan ki akarnak használni. Nehezen viseled a visszautasítást, és utálsz csalódní, pont ezért padlót fogsz a szakításkor, de alapjában véve vidám vagy. Ha vészhelyzet van, pánikba esel, de megoldod valahogy. Ha bajban van valaki, azonnal a segítségére sietsz. Kötelességtudó vagy, elvégezed, amit rád bízna. Gyakran nem élsz a lehetőségeiddel, amit később nagyon megbánsz.

Ha legtöbb a b válasz:

Csajozós, vagány típus vagy, szereted, ha a lányok megörülnek érted, de azt már kevésbé, ha rád másznak, és nem lehet őket levakarni. Ilyenkor durva módszereket használsz. Családtagjaiddnál, barátaidnál, barátnőidnél elég egy angyali, ártatlan mosoly, és kenyérre lehet őket kenni. Bármit elérsz náluk, amit csak akarsz. Sportos fiú vagy, bírod a tempót. Nem szeretsz dolgozni, lusta vagy. Inkább bulizol vagy csajozol. A kapcsolatban hűtlen vagy. Ha vészhelyzet van, elviccelődöd, nem veszed komolyan, ez egy fajta módszere a stressz levezetésének. De ez nem mindig jó, mert mások azt fogják hinni, hogy szerinted vicces a dolog, és hogy nem is érdekel.

Ha legtöbb a c válasz:

Nyugodt típus vagy. Higgadtan reagálsz a vészhelyzetekre, még ha aggaszt is. Könnyen kitalálsz valami ésszerű megoldást. Nagyon fontos neked egy olyan lány, aki meghallgat, érti és érdekli is az, amiről beszélsz. Fontos, hogy őszinte legyen, mert jómagad is az vagy. Nem szereted a hazugságokat, az sosem visz jóra, de falazol másoknak, ha megkérnek rá. Megbízható vagy, lehet rád számítani, nem hagysz cserben senkit. Kevés ellenséged van és sok barátod. Utálsz, ha hazudnak rólad, és emiatt mások elítélnék. Szereted a tudományt, a könyveket.

BIZALMAS SOROK

„Kedves Bizi!

Hetedikes lány vagyok. A tanév elején egy új fiú jött az iskolánkba. Nyolcadikos. Rögtön megtetszett. Szerelmes vagyok belé! A gond az, hogy eddig még egy szót sem váltottunk. Nem tudom, hogyan tegyem meg az első lépést, mert félek, hogy cikizni fognak a többiek. A napokban még nehezebb lett a helyzetem, mert ez a fiú a legjobb barátnőmet kérdezte meg, hogy akar-e vele járni. A barátnőm nemet mondott, mert neki nem tetszik. Most már magam sem tudom, hogy el mondjam-e neki, mit érzek iránta. Várjak vagy lépjek?! Kérlek, segíts!

C. Love"

Válasz:

Kedves Szerelmes!

Azt hiszem, jó lesz, ha hallgatsz a megérzésedre, ugyanis most nem a legjobb beszélni a fiúnak az érzelmeidről. Félsz, hogy nem őszintén közeledik majd hozzád, mert elutasításban részesült, csalódott, megbántott lehet. Ilyenkor keveredik az emberben a fájdalom, a lehangoltság, szomorúság, a düh, a harag, és ezek az érzelmek nem a legjobb viselkedés irányítók. Túl korai lenne még „letámadni” az érzéseiddel. A múltó idő általában segít abban, hogy megoldódjanak a dolgok, tisztábban lássuk a helyzetet. Jó lenne, ha előbb köszönő viszonyba kerülnél a fiúval, barátságot kötneél, hogy jobban megismerjétek egymást. Egy kis időre van szükség, hogy meglásd, megtapasztald, hogyan gondolkodik és érez veled kapcsolatban. Egyáltalán vonzó vagy-e a számára. Ha tetszel neki, és többet is szeretne, akkor biztosan téged is megszólít majd, mint a barátnődet. Addig is, TÜRELEM!

„Kedves Bizalmas sorok!

Tizenhárom éves vagyok, és nagyon boldogtalan. A legjobb barátnőmmel van problémám. Nagyon furcsán viselkedik velem egy ideje. Gondolom, ez azért van, mert bosszút akar állni, ugyanis nélkülem nem mehetett el egy bulira. Szülinapra kellett volna mennünk, de engem a szüleim nem engedtek el. Mivel én nem mehettem, őt sem engedték el. Megharagudott rám, kiabált is velem. Mindenfélét mondott rám. Néhány napig nem is beszéltünk. Most meg úgy tűnik, hogy féltékeny akar tenni, mert az anyukáját rábeszélte, hogy vigye el mindenhol. Mit tegyek, hogy újra jó barátnők legyünk?! Kérlek, segíts!

Válasz:

Kedves Boldogtalan!

Először is meg kell értened, és el kell fogadnod a barátnőd csalódottságát, mert biztos, hogy fontos volt neki a buli, és nagyon készült rá. Jó lenne, ha még egyszer őszintén beszélgethetnétek erről az esetről. Mond el neki, hogy te is csalódtál, és fájt, hogy a szüleid megtiltották, hogy elmenj a bulira. De nyomós okuk volt rá, amit te biztosan tudsz is. Sajnos nem sokat tehetsz! Ebben az esetben nem rontod el a dolgokat, ha úgy teszel, mintha továbbra is a legjobb

barátnők lennétek. Nem te változtattad meg a viselkedésedet, hanem ő. Nem értem, miért féltékenykedsz rá, hogy az édesanyjával tölti az idejének egy részét. Ez azt jelenti, hogy ebben a pillanatban valamilyen oknál fogva szüksége van az édesanyja közelségére, ami nem elítélendő dolog. És ne feledd, minden viszonyban, így a barátságban is vannak hullámhegyek és hullámvölgyek is. Akadályokat kell leküzdenünk, nézeteltérésekre kerül sor, de szerencsére tudunk egymással beszélni, kommunikálni, igyekszünk megoldani a problémákat. Ha nem sikerülnek a dolgok, szomorkodunk egy ideig, és éljük tovább az életünket, igyekszünk új barátokat szerezni, új ismeretségeket kötni. Megyünk tovább, előre! Te is ezt tegyed.

„Kedves Bizalmas sorok!

Én egy 12 éves lány vagyok. Óriási a gondom, mert az osztálytársaim állandóan szekálnak. Még csak 12 éves vagyok, és már 40-es cipőt, pacsnit kell hordanom. Nagyon nehezen találok olyan pacsnit, ami tetszik. Attól félek, hogy még nagyobb lesz a lábam, és akkor hogyan találok majd magamnak nőies cipőket. Hallottam, hogy ha kisebb számú cipőt veszek, az majd összenyomja a lábamat, és nem nő tovább. Igaz ez? Próbáljam meg? Kérlek, segíts! Hamupipőke nővére"

Válasz:

Kedves Serdülő!

Először is ne csüggedj! Mindez azért történik, mert a serdülőkori változások tesznek-vesznek benned, és rajtad. Sokszor megtörténik, hogy előbb a kezek és a lábak nyúlnak meg, meg persze a fül és az orr, ami ideiglenes aránytalanságot vált ki a kinézésben. Szerencsére nem maradnak így a dolgok.

Amit megtehetsz az az, hogy rendszeresen tornáznál, és tornáztatod (meztláb) a lábfejedet is, hogy elkerüld a lúdtalp és más láb- és talpdeformációk kialakulását. Fontos, hogy a lábméretednek és lábformádnak megfelelő lábbeliben jársz, mert ezzel nagyon sok későbbi fájdalmat, gondot előzhetsz meg. Hogy milyen kinszenvedést okoz az, ha nem megfelelő a lábbelid, példázza a régi japán szokás. A nők lábfejét már egészen kicsi koruktól kezdve speciális kalupokba kötötték be, szorosan, hogy 30-as lábbelit hordjanak, mert az volt a szépségideál. Mindez szörnyű fájdalommal járó dolog. Még szörnyűbb látvány volt, amikor levették a lábbelit és a harisnyájukat. Elég, ha arra gondolsz, hogy milyen érzés, amikor kinőtt cipőben kell járni. Szerencsére más időkben élünk! Te egy normálisan fejlődő, egészséges lány vagy, és a további növekedésed és fejlődésed helyre fogja hozni a dolgokat. Megsúgom: nagyon sok lánynak és nőnek kell 40-es és ettől nagyobb számú lábbelit hordania, és nagyon sok híres és sikeres toppmodell is „nagy lábakon él”. Sőt, a jobb cipőüzletekben külön részlegen állítják ki a szebbnél szebb „nagy” cipőket. Volt, hogy szomorúan kellett megállapítanom, hogy a cipő, ami nekem megtetszett, és meg szerettem volna venni, nem is található átlagos, 38-39-es számban. Szóval: kényelmes lábbeli, meztlábás lábtorna, és türelem!

@"

Hogyan kell jól ülni?

Meglepően sok időt töltünk ülő testhelyzetben egy átlagos nap alatt: ülve fogyasztjuk el a reggelinket, buszon vagy autóban ülve zötykölődünk az iskola felé. Napi 5-6 órát töltünk az iskolapadban, majd az ebédlőasztalnál, íróasztalnál, a számítógép előtt. Este pihenésképp leheveredünk a tévé elé. Sok más szabadidős tevékenység – például a mozizás, kávézás – is ülésre kényszerít. Éppen ezért nagyon fontos, hogy a helyes testtartást minél fiatalabban elsajátítsd, hiszen ezzel elejét veheted komolyabb betegségek kialakulásának.

Milyen problémákat okoz a helytelen ülés?

A helytelen ülés többek között rövidebb-hosszabb ideig tartó hát-, nyak-, váll- és végtagfájdalomhoz vezethet. A fájdalom kisugározhat a fejbe is, ezzel fejfájást okozva, és növeli a stressz és a fáradtság szintjét. A helytelen ülés hosszú távon komoly elváltozásokat idézhet elő az izom- és csontrendszerben, legfőképp a hát izmaiban és a csigolyákban.

Az egészséges ülés titka

Egy kényelmes tanulósarokban a követendő követelményeknek kell teljesülniük:

- A szék olyan magas legyen, hogy talpaid kényelmesen megpihenjenek a talajon.

Ha túl magas a szék, keríts magadnak egy lábtámaszt. Semmiképp se tedd keresztbe a lábad ülés közben!

- A székek jól meg kell támasztania a hátadat, ez biztosítja, hogy a gerinc kettős S alakja nem károsodik. Húzdójd közelebb az asztalhoz, és ne görnyedj az asztal felé!

- A jó szék csak annyira mély, hogy pár centiméternyi rés maradjon a térdhajlatod és az ülőke elülső része között.

- Az asztal magasságának meg kell engednie, hogy a könyököd derékszöget bezárva pihenjen meg az asztalon. A széked kartámasza ugyanilyen magas kell, hogy legyen.

- Ha számítógépezel, a monitor karnyújtásnyira legyen a szemedtől, és a monitor teje legyen a szemeddel egy magasságban.

Érdekes ülési alternatívák

Kutatások bizonyítják, hogy egészségesebb az ülés, ha a lábak és a hát egymással körülbelül 135 fokos szöget zárnak be. A lovaglószék pont ezt használja ki, hiszen lovaglós testhelyzetben a hát és lábak közötti szög az optimálisához közeli.

A térdelőszék is hasonló hatású – ezeknek a székeknek nincs háttámlájuk, és a test súlya megoszlik a csípő és a sípcsont között.

Fitnesslabdát is egyre többen használnak szék helyett, aminek előnye, hogy a hát izmait folyamatos egyensúlyozó mozgásban tartja, és ezzel „aktívává” teszi az ülést.

Kelj fel, mozogj és nyújtózkodj!

Kutatások bizonyítják, hogy a mozgással nem megszakított ülés rossz hatással van az egészségre. Az óráig tartó ülés megnöveli az elhízás, a cukorbetegség, a szív- és érrendszeri megbetegedések kialakulásának kockázatát. A negatív hatásokat az is érezheti, aki egyébként rendszeresen sportol.

Íme néhány tipp az üléssel töltött idő csökkentésére:

- Jól mozgasd át magad az órák közti szünetben!

- Tévézés közben kelj fel a fotelből, amikor reklámot adnak!

- Járkálj, miközben telefonálsz!

- A tömegközlekedési eszközökön add át a helyed azoknak, akiknek igazán szükségük van rá!

- Közlekedj minél többet gyalog vagy biciklin, szállj le egy megállóval hamarabb, és sétálj az út icélig!

Ősszel, ahogy beköszönt a hideg, a bőrünknek, szépségünknek is más ápolásra van szüksége, mint a forró, nyári hónapokban. A leggyakoribb probléma a száraz, fakó bőr, a kicserepesedett ajkak és természetesen a fénytelen hajkorona. Hogyan kezelheted ezeket a gondokat?

Száraz bőr kezelése

A száraz arc bőr a legkellemetlenebb a hideg hónapokban, hiszen ekkor még a normál, vegyes bőrtípusnál is felléphet ez a probléma. Kezelése során a legfontosabb, hogy ne fürödj túl forró vízben (legalábbis ne gyakran), ez ugyanis nagymértékben elszívja a bőröd nedvességtartamát. Elmaradhatatlan a rendszeres, napi krémezés. Továbbá ne feledd, a folyadékpótlásról belsőleg is gondoskodnod kell!

Őszi szépséghibák és megoldások

Érdes bőr ellen

A száraz bőrrel szorosan együtt jár az érdes bőrfelszín is. Az érdes bőrt jó ötlet lehet lera-
dírozni, de ennek mértékét heti egy alkalomra kell mérsékelni, különben többet árhatsz vele, mint használtsz, mivel ősszel és télen sokkal érzékenyebb a bőr ezekre a kúrákra.

Fakó bőr

A hideg időszakban sokan úgy érzik, hogy teljesen fakó, élettelen a bőrük, amiben sokszor van is némi igazság. Ezt elkerülendő egyszerű hatást tehet a hideg-melegvizes váltózuhan, illetve a rendszeres masszázás. Az arcodon is nyugodtan használható a változózuhan, illetve a masszázst is.

Cserepes ajkak

Ajkaink könnyen kiszáradnak az őszi-téli szezonban, aminek több oka is lehet. Először is, kevesebb folyadékot fogyasztunk, s a dehidratáltság többek között az ajkakon is rögtön jelentkezik. Elsőként tehát a megfelelő mennyiségű folyadékról kell gondoskodnunk. Másodszorban az ajkakát óvni kell a hidegtől és a szélről, a különböző tápláló ajkakbalzsamok használatával. Ha pedig már

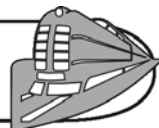
megtörtént a baj, fogkefével óvatosan dörzsöld át a szádat, majd kenj rá mézet vagy ajkakbalzsamot, és hagyd, hogy a hatóanyagok alaposan beszívódjanak.

Fénytelen hajkorona

A hideg és a sapka viselése megviselheti a hajunkat. Ezek nyomán olyan problémák jelentkezhetnek, mint a gyorsan zsírosodó haj, a korpás, viszkető fejbőr és a fénytelen hajkorona. Az olajos ápolókat ekkor sem szabad félretenni, de arra nagyon ügyelj, hogy a fejbőröd ne hogy megfázzon. Hidegben mindig gondosan szárítsd meg a hajtöveket, ezzel a legtöbbször elkerülheted a viszketést és a hámást is.

Pótold belülről!

A legtöbb szépséghiba belső forrásból ered, így nem csoda, hogy ősszel és télen felerősödnek a problémák. Ekkor jóval kevesebb vitamint és ásványi anyagot fogyasztunk, nem iszunk elegendő folyadékot, és még a hideggel is meg kell küzdenünk. Ezért nagyon fontos, hogy a hideg hónapokban még több figyelmet fordíts az egészséges életmódra.

A sokkurami Buddha-barlang

Sokkuram Dél-Koreában, a Tohamsan-hegység délkeleti lejtőjén, Kjongdzsu városban található. Az itteni Buddha-barlang a buddhista vallás különleges szépségű szentélye. A fehér gránittömbökből emelt templom a Szilla-dinasztia építőmestereinek magas fokú művészi és mérnöki ismereteit tükrözi. A belső teret uraló hatalmas Buddha-szobor a megvilágosodás isteni nyugalomát sugározza.

A Szilla-dinasztia 668-ban egyesítette uralma alatt az országot, s hatalmát 935-ig sikerült megtartania. Az ebben az időszakban született művészeti alkotásokon a kínai Tang stílus hatása ismerhető fel. A szentély felállítását 751-ben kezdeményezték, Kyongdok király uralkodásának tizedik esztendejében, és a munkálatokat Hyegong idejében fejezték be. A Pulguksa monostor-együtteshez tartozó épületet eredetileg a Kőbuddha templomának (Sokbulsza) nevezték. Az 1700-as években teljes egészében restaurálták, és kölépcsővel toldották meg. Az indiai és kínai imahelyekkel szemben a sokkurami barlangot nem sziklába vájták. 360 fehér gránittömböt helyeztek egymásra, így alakult ki a jelenleg is az egyik buddhista rendhez tartozó szentély.

A templom központi helyét a tenger felé tekintő Buddha-szobor foglalja el. A Gupta stílusban faragott Buddha tökéletes jógiülésben, egy lótuszt formázó alapzaton foglal helyet. A figura magassága eléri a 3,5 métert. Alakjából végtelen nemesség

és méltóság árad a szemlélő felé. Vékony vonalként formázott szeme teljes koncentrációról árulkodik, megnyújtott füle a megvilágosodás lelkiállapotát tükrözi. A fejtetőn jól kivehető a koponyadudor (usnisa), mely a legfőbb bölcsesség jele. A tunika az egyik karját szabadon hagyja, testén lágy redőkben omlik alá, életszerűvé téve a figurát.

Az imaterem falát féldomborművek díszítik. A központi figura, a könyörületes bodhiszattva elkülönül a többitől. Éppen a nagy Buddha mögött kapott helyet öt-öt tanítvánnyal az oldalán. A fölöttük lévő tíz – a nyers kőbe vésett – fülkében ülő bodhiszattvák láthatók. A kupola nagy kődarabjai a lótuszvirág alakját mintázzák. Négy-négy őrzőistenség domborműve, és két templomőr (Vajradhara) vigyázza a szentély békéjét.

Az imaházat a japán megszállás alatt (1910–1945) három szakaszban restaurálták. Teljesen lebontották, és újbóli összeállításához cementet használtak, melynek még nem ismerték a kémiai tulajdonságait. Az épület állaga rövid időn belül romlani kezdett, repedések, sérülések jelentek meg a szobrokon. 1962-től a koreai kormány anyagi támogatást nyújtott egy alapos kárfelmérő és felújítási munkához. Jelenleg hőmérők, páraelszívó berendezések és levegőztető rendszerek működtetésével igyekeznek biztosítani a megfelelő hőmérsékletet és ellenőrizni a levegő nedvességtartalmát. Részben sikerült eltávolítani a kupola cementezését is. Az évente másfél millió látogatót fogadó barlang megóvásához azóta is folyamatos karbantartásra van szükség.

„Buddha földjének temploma” nagy történelmi és építészeti jelentőséggel bír. 1593-ban a japán hódítók felégették, majd a későbbiekben kísérletet tettek a restaurálására. A valódi helyreállítás azonban csak a hetvenes évek elején történt meg, befejeztével a nemzeti örökség részévé nyilvánították a zarándokhelyet. A turizmus ellenére a monostor továbbra is a buddhista vallás egyik központja maradt.

A kolostorhoz a Szilla-korszakban épült Tabotap és Sokkatap pagoda, a Taeungjon terem fedett oszlopsoros udvara és a Sakyamuni Buddhával díszített központi templom tartozik. Korea legszebb Buddha-szobra, sárkányfejek a fogadóteremben, lótuszvirág díszek, szimmetria és díszes pagodatetők: „a hajnali harmat országának” gyöngyszemei.

1	2	3	4	5	6	7		8	9	
10								11		
12			13			14	15			
		16			17					
18	19			20			21		22	
23			24		25	26		27		
		28			29		30			
	31			32					33	
34			35						36	

Keresztrejtvény

Vízszintes sorok: 1. Egy közmondás, 10. Kutyákkal vadászik, 11. Én latinul, 12. Nyugat, 13. Numero, 14. ... mail, 16. Szünni nem akaró tetszésnyilvánítás, 18. Férfinév, 20. Szerb előljáró, 21. Felső ellentéte, 23. Kalászos növény, 25. Német-h Miklós, 27. Férfi ruhadarab, 28. Búza közepe, 29. Angol igen, 31. Ide megy az iskoláskor előtti gyerek, 34. Házörző, 35. Ahogy, 36. Indulatsz.

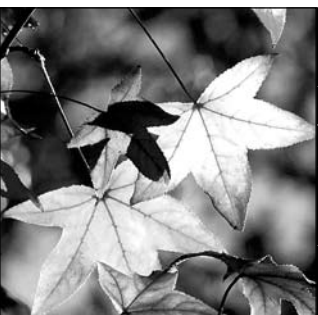
Függőleges sorok: 1. A tananyagot megszabó hivatalos utasítás, 2. Elme, 3. Nátrium, 4. Persely, 5. Ázsiai ország, 6. J. S., 7. Haza betűi, 8. Árpagyöngy, 9. Y. G., 15. Após népi-esen, 16. Olasz tűzhányó, 17. A településtől távolabb levő kis farmról való, 19. Szolmizációs hang, 22. S. N., 24. Fiatalos köszönés, 26. Enyém németül, 30. Sánta egyneműi betűi, 31. Orosz folyó, 32. Babits Mihály, 33. Urbán Ernő.

Betűrejtvények

1	S O KA	2	SZ MI	3	SZ MI	4	SZ LO NA
---	-----------------------	---	----------------------	---	----------------------	---	-------------------------

Skandináv rejtvény (34.)

Rejtvényünk megfejtése egy novemberi időjóslo mondás.

	TAKARÍT		FOTÓJA (ÉK. H.)		ÖNTUDATRA ÉBREDÉS		TESZI BETŰEI	EGYFAJTA SZÖVET	FÉRFINÉV		LOMBOS NÖVÉNY	
	NORD		MÉRGES KÍGYÓ		DURCÁS		-RA, ...		EZ			
	ÚJSÁG-ÍRÓ								NAP SZERBÜL			
	PAPI MÉLTÓSÁG								REPCE EGYNEMŰI			
							ÉRZÉKSZERV				AUSZTRIA	
HIDROGÉN			ÉSZ SZERBÜL	ZENTA ELEJE		401	KAPÁL BETŰI					
SÜROLÓ-SZER				3,14			RÓNA EGYNEMŰI					
			HAJNAL...			O. E.	A RAB ÜL MÖGÖTTE NEM HASZNÁL				FEJ KÖZEPE	
			TENGER NÉMETÜL								BÉR BETŰI	
DÉL		HINDU ISTENSÉG				TALAJT MŰVEL			ÉKEZETTEL SÍR	RÁKOSI VIKTOR		
SIVATAGI ÁLLAT		45				DE				LATIN KÖTŐSZÓ		
				ÓDON	DEHOGY!		KIS PATAK		FORDÍTVA FIGYEL			
				KÉN	NÉVELŐ		ZÉRÓ	PAD KÖZEPE	NORD			
	L	G										L

Anagramma

				SZ

MINTA

CSÓKA

KÁROS

SÓDAR

KÁRÁSZ

LOVAG

RONDA

LENÉZ

– Teknősbékaleves van? – kérdi a vendég a pincértől.

– Uram, evett már ilyen levest?

– Még nem.

– ...

A jobboldali szavak betűiből képezz új, értelmes szavakat, és írd be a sorba. Ha jól csináltad, akkor megtudod a pincér választát.

Ölelkező szavak

1	BÚZA ----- PONT	2	VÍZ ----- KÉP
3	BÚVÁR ----- SZÓ	4	BABA ----- DERÉK

Keress olyan szót, amely mind a felső, mind az alsó szóhoz hozzáilleszthető.

Lóugrásban

K	E	K	L	L
O	I	K	D	O
A	I	P	Á	Y
M	N	S	S	I
Z	N	G	E	T

– Aztán nem buta ez a kutya?

– Ez? Ez majdnem annyit tud, mint én.

– ...

(A választ a rejtvényben találd, ha a lóugrás szabályai szerint fejtjed.)

TARKA OLDAL

Kicsi sarok

Szókihúzó

T	A	C	I	C
A	Y	T	U	K
K	E	U	CS	K
C	S	I	K	Ó
E	A	B	I	L

Keresd a felsorolt szavakat balról jobbra, jobbról balra és az átló irányában, s húzd át őket. A megmaradt betűkből még egy állat nevét olvashatod össze.

CICA
CSIKÓ
KUTYALIBA
LÓ
TYÚK

Se eleje, se vége

1	SZ	Ű	C	
2		G	A	
3		E	L	
4		Á	L	
5		G	Y	

Pótold a hiányzó betűket elöl és hátul. Könnyítésül megadjuk a meghatározásokat. A két kiemelt oszlopban egy-egy őszi gyümölcs neve található.
1. Szőrmés
2. Való
3. Találó
4. Testrész
5. Viszontlátásra

A 33. szám megfejtései

Berakós rejtvény

– A pótkeréknek.

Betűrejtvények

1. Gion Nándor, 2. Kontra Ferenc,
3. Deák Ferenc, 4. Csányi Erzsébet

Keresztsszavak

Vízszintesen: elállítás, önhittség, utánamond

Függőlegesen: csilingel, tolltartó, tértírné

Ölelkező szavak

1. mester, 2. föld, 3. tej, 4. szem

Szókerék

R – szeretet

Se eleje, se vége

csizma, sapka

Szóláskereső

Tudja, mint az egyszereget.

A 32. skandináv rejtvény megfejtése:

BABITS MIHÁLY, JÓNÁS KÖNYVE, A GÓLYAKALIFA

Könyvjutalmat kap:

Miskolci Helga, Szabadka

Korszakalkotó találmányok

Kerék

A kerék megváltoztatta az emberiség életét. Használata lényegesen könnyebbé tette a szállítást és az utazást; megindult a járműkészítés.

A kerék az emberiség történetének egyik legforradalmibb találmánya. Az igény rá egyidős a gondolkodó, szervező emberrel. Már az ősember szembetalálta magát azzal a problémával, hogy az elejtett vadakat és az életben maradáshoz szükséges holmikat a vállán, hátán kellett cipelnie, vagy húzta maga után, esetleg állatai hátára kötötte.

Később a szállítandó tárgyak súlya egyre csak nőtt, az ember ereje viszont nem, így ki kellett találni valamit. Rájöttek, hogyha farrönköket vagy kereket köveket tesznek a nehéz rakomány alá, azon gördítve sokkal könnyebb mozgatni.

Az ókorban jelent meg először a fából készített szánkó. A két talpon kevesebb felületi ellenállásba ütközött a teher, ezáltal jobban csúszott. Majd rönköket tettek a szán alá, később kifaragták a rönk belsejét; így csak egy tengely maradt középen, a két szélén pedig a kerék. Később ezt a szerkezetet szánhoz vagy talicskához rögzítették, így az szabadon foroghatott.

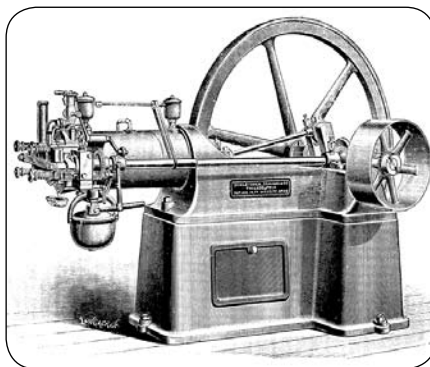
Az első kerekek egymáshoz illesztett fahasábokból álltak, amellyel könnyen lehetett nagy terheket is mozgatni. A fejlesztés viszont nem állt le, Kínában például vitorlát erősítettek a talicskáikra, és a szél ereje is könnyebbé tette a munkát. Az első századi római harci szekereken már küllős kereket alkalmaztak, így csökkent a súly és nőtt a tempó.

A fejlődéssel a szekerek elé fogott állatok fajtája is változott: a lassú ökröt a szamár, majd a ló váltotta fel. Egyre gyorsabb lett a közlekedés, utak épültek, a hámok is tökéletesedtek. A reneszánsz idejére már a gazdagabbak hintóinak első tengelye fordult, így könnyebb volt vele a kanyarodás. A 19. században már a szekerek kocsiszekrényre rugózott, hogy kényelmesebbé tegye az utazást. A kerekek futófelületét vagy egy fémlappal, vagy tömör gumival borították a kopás enyhítése érdekében.

Nagy áttörést hozott 1845-ben egy skót feltaláló alkotása. Az első pneumatikus, azaz levegővel töltött abroncsot Robert Thomson

készítette el, amit hintókon és kerékpárokon használtak először. Az autók elterjedésével a kerék még tovább fejlődött: erősebb és könnyebb lett. Napjainkban az autók felnijei több száz km/h sebességet is kibírnak, és mindössze pár kilogrammot nyomnak.

Robbanómotor

Az autó mozgatásáról a motor gondoskodik; a robbanómotor kifejezés a működési módból adódott. Nikolaus Otto német mérnök nevéhez fűződik a jelenleg használt belső égésű motor.

Az 1600-as évek közepéről származik az újfajta technika első képviselője. Christian Huygens találmányában a hengerben lévő dugattyút a lőpor ereje mozgatta. Az ötlet kiváló, de a lőpor miatt rettentő veszélyes és megbízhatatlan volt a szerkezet. Jean-Joseph Étienne Leonir gőzgép alapú építménye volt az első valóban használható gázmotor; 1865-ben már több mint kétszáz gázmotor dolgozott Párizsban. Hátránya a helyhez kötöttség volt, ugyanis a hatóanyagot vezetéken keresztül kapták.

Nikolaus August Otto és az első sorozatgyártásra is érett motor az 1867-es párizsi világkiállításon mutatkozott be. Sok-sok hozzá nem értő személy került ekkorra az iparosok közé, ezért a fejlődést ők nagyban hátráltatták, de az Otto-motor utat tört magának! A dízelmotorok is hasonló elven működnek, csak a gázolajjal üzemelő motorokban nincs gyújtógyertya, a robbanást az üzemanyag és levegő keveréke hozza létre, mikor sűrítéskor a súrlódás hatására felhevül és berobban a keverék.

Autó

Az autó (elnevezése az automobile rövidítése, a görög auto: ön és a latin mobilis: mozgás szavakból) olyan jármű, amely önálló mozgásra képes úgy, hogy nem másik jármű vagy állat mozgattja.

Az autó története Németországból indult, amikor 1882-ben Otto gyárából kilépett két munkatárs, Gottlieb Daimler és Wilhelm Maybach, hogy saját üzemet alapítsanak. Több helyen megemlíti még Siegfried Marcus nevét is, aki 38 szabadalmat jegyeztetett be, és néhány forrás neki tulajdonítja az autó létrejöttét is. Az első férj, aki autót ajándékozott a feleségének, Gottlieb Daimler volt; így szerette volna meghálálni párjának a biztatást, amit tőle kapott. Karl Benz pedig 1886. január 29-én védette le a háromkerékű autó szabadalmát, így megelőzve az ajándékozó kedvű Daimlert.

Autóval az első nagy túrát Bertha Benz és fiai tették meg 1888-ban. Több mint száz év elteltével is négy keréken gurul az autó, és ugyanazon az elven működik, mint akkor. A formavilág, a sebesség, a kezelhetőség, a komfort, a megbízhatóság, a környezetvédelem és az elektronika terén azonban jelentős változások mentek végbe. Kezdetben sebességváltóként a fémmegmunkáló gépek változtatható szíjjátétele szolgált; a ma használatos fogaskerékes megoldás az 1890-es években terjedt el, az első automata váltó pedig 1939-ben jelent meg Chrysler néven. Ma már választhatunk automata és fokozatmentes (régebben csak a robogókban használták, de ismét elkezdték a fejlesztését) között, de a kormányról kapcsolható, teljesen manuális váltók és ezek változatai is rendelkezhetők. A futómű és a fékek fejlődése is kellett ahhoz, hogy a folyamatosan erősödő motorokkal szerelt autót biztonságosan tudjuk kezelni. Napjainkban akár gombnyomásra is állíthatjuk a futómű keménységét, az útviszonyoknak megfelelően.

Kezdetben az elektronikának nem sok jelentősége volt az autóépítésben. Ez azonban teljesen megváltozott az idők során; szinte átvette a vezetést (szó szerint). A rádiózáson és elektromos motorindításon túl, egy-egy drágább típus szinte a vezető helyett parkol le vagy követi az előtte haladót, figyelmeztet a sávellenyúlásra, nem hagy elaludni a volán mögött, alternatív útvonalat keres, útakadály esetén – műholdas kapcsolat révén – követni és blokkolni lehet, sőt önmagától is megteszi. A biztonság terén is egyre szigorúbb elvárásokat állítanak az autók elé; ma már könnyebb sérülésekkel is megúszható egy olyan baleset, amibe húsz évvel ezelőtt még bele lehetett halni.

A környezetvédelemre is nagyobb figyelmet fordítanak a gyártók, ennek eredményeként egyre kevesebb káros anyag kerül a levegőbe. Lassan gyártásba kerülnek az elektromos, a hidrogénnel és a sűrített levegővel működő autók is.

A gesztenye okosít!

Nemcsak finom, de nagyon egészséges is, így bármelyik elkészítési formáját is választjuk, szervezetünk mindenképpen csak jól járhat!

A gesztenyét nagyon sokan szeretjük sültve, gesztenyepürének vagy süteménybe. Ráadásul igazi otthonos hangulatot tud varázsolni a konyhába a sült gesztenye illata, de akár a sarki gesztenyesütő látványa és illata is képes felvidíteni bennünket.

Vitaminforrás

A gesztenyében kifejezetten nagy mennyiségben találhatóak meg a B₁-, B₂-, B₆-, C- és E-vitaminok. Különösen az E-vitamin-tartalma miatt ajánlják, ez ugyanis védi a sejteinket, antioxidáns hatású.

Gesztenyetea

A gesztenyéből teát is készítenek, melyet már évszázadok óta használnak különböző légzőszervi megbetegedések esetén.

Vitalizálás

Ha gyengének, fáradékonyak érezzük magunkat, együnk egy kis gesztenyét. Hatóanyagai révén élénkít, feltölt energiával, csökkenti a vérszegénységet, segít a kimerült állapot megszűntetésén. Frissebbnek és erősebbnek fogjuk magunkat érezni tőle.

Feszültségoldó és „okosító”

Tele van magnéziummal, ezért oldja a testi és lelki merevséget: például csökkenti a szorongást, levertséget és egyéb depressziós tüneteket.

Omega-3 zsírsavai „okosító” hatásúak: javítják a koncentrációt és a memóriát; érdekes, hogy a héjától megfosztott gesztenye alakja, akár a dióé, az agyhoz hasonlít.

Gesztenyés-meggyes palacsinta

Ha egy egyszerű, gyorsan elkészíthető desszertre vágysz, akkor készítsd el ezt a finom gesztenyés-meggyes palacsintát.

Hozzávalók (10-12 darabhoz)

A palacsintához: 2-3 tojás, 3 dl tej, 2 dl szénsavas ásványvíz, 25-30 dkg liszt, pici só, pici cukor.

A töltelékhez: 25 dkg gesztenyemassza, 10-15 dkg kimagozott meggy, rumaroma, fahéj, vaníliás cukor.

Elkészítés

A tojásokat keverőtálba tesszük, felverjük, hozzáöntjük a tejet és a vizet, majd folyamatos kevergetés mellett óvatosan hozzáadjuk a lisztet, úgy, hogy ne csomósodjon össze. Ezután kisütjük a palacsintákat.

A gesztenyemasszát lereszeljük, a kimagozott meggyet és levét hozzáadjuk a masszához, és rummal, fahéjjal, vaníliás cukorral ízesítjük. Beletöltjük a palacsintába, tejszínhabbal és porcukorral díszítjük.

ZSIBONGÓ

Kreatív gesztenyedíszek saját kezűleg

A parkokban, kertekben talált lehullott gesztenyéből gyönyörű dekorációkat készíthetsz. Lássunk néhány ötletet!

Családtagok

A gesztenyeszemekből és néhány gyufaszálból vagy hurkapálcából figurákat készíthetsz. Az arcokat filccel egészítsd ki, rajzolj szemet, száját a babáknak, a gesztenye héjából pedig sapkát készíthetsz a számukra. Készítsd el saját családodat gesztenye-figurákból, mindenki jót fog nevetni rajta.

Állatok

Ha a családodat már megformáld, akkor csinálj mellédük házi kedvenceket is, hiszen nekik is helyük van a családban. Készíthetsz lovat is, amelynek sörényét és farkát például vastag fonálból gyárt-hatod, ezt erősítsd a fejet tartó gyufaszálhoz. A gesztenyéből legkönnyebben elkészíthető állat a sün, amelynek tüskéit vagy gyufaszálakból, vagy a gesztenye héjából állíthatod elő.

Gyertyatartók

Kis gyertyatartókat, már használaton kívül lévő poha-

rakat is felhasználhatsz arra, hogy a szobádban kellemes őszi hatást kelts. A legjobb, ha egyszerűen csak beleteszel mindegyikbe egy nagyobb vagy néhány szem kisebb gesztenyét, majd ezután díszíted a poharakat tetszés szerint. A poharakat a gesztenyefa levelével is kibélelheted. Az elkészült poharakba tegyél gyertyákat, így lesz igazán hangulatos.

Asztali kellékek

A gesztenye lehet szalvétanehezék, egy gesztenyéből készített sündisznó tüskéi pedig lehetnek akár fogpiszkálók is, de egy kosárkában elhelyezve nagyszerű asztaldísz válik belőle.

Ha pedig az egyik legszebb és egyben legegyszerűbb megoldást szeretnéd választani, akkor néhány, különböző őszi színekben pompázó falevelet köss össze, majd erősíts hozzá néhány gesztenyét, és máris gyönyörű asztaldísz kaptál.

Szórakozás

Ha viccesebb dekorációt szeretnél, akkor készíthetsz például madárijesztőt egy gesztenyeemberkéből, vagy lovagot, amelynek teste gesztenyéből, pajzsa pedig a gesztenye héjából készült. Engedd szabadjára a fantáziádat!

Vicces ültetési megoldás lehet pl. a szülinapi buliban, hogy egy gesztenyébe gyufaszálat szúrsz, arra pedig, mint egy hajó árbócára a vitorlát, egy kis cetlit teszel annak a nevével, akinek ott van a helye.

Vonaton

A nemzetközi gyors első osztályú fülkéjében egyetlen utas ül. Hirtelen felpattan az ajtó, s egy fegyveres, álarcos gengszter lép be.

- Gyerünk, adja ide a pénzét! – parancsol az utasra.
- De hiszen nekem egy vasam sincs!
- Akkor meg miért reszket ennyire?
- Mert azt hittem, hogy a kalauz jön. Ugyanis jegyem sincs.

Madárijesztő

- Hogy hívják az Őz, a nagy varázsló madárijesztőjét?
- ???
- Szívtelen gazember.

Idegenvezető

Az idegenvezető kíséri a turistákat a barlangban. Az egyik mélyedésben néhány csontvázat mutat nekik.

- Hogyan kerültek ezek ide? – kérdezi az egyik turista.
- Megpróbáltak spórolni az idegenvezetőn...

Üzlet

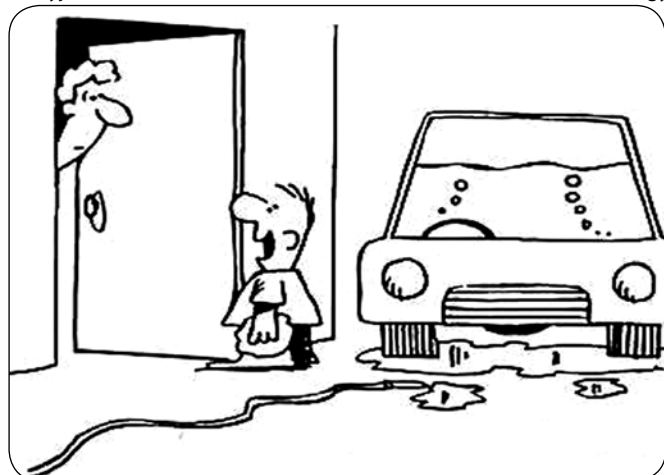
A lelkes fia megszerzi a jogosítványt. Odamegy az apjához elkérni az autót:

- Ajánlok egy üzletet – mondja az apja.
- Ha levágatod a hajad, viheted a kocsit.
- De annak idején Sámsonnak is hosszú haja volt, Mózesnek és Jézusnak is – próbálkozik a fiú.
- Igen, de ők mindenhol gyalog mentek.

Balaton

Móriczáék a Balatonnál nyaralnak, de a gyerek sehogy sem akar bemenni a vízbe.

- Gyere be, olyan jó itt! – unszolják a testvérei.
- Persze, hogy kihúzzátok a dugót, és én lefolyjak!

– Befejeztem a kocsimosást, apa. Csak vigyázz, amikor nyitod ki az ajtót, oké?

A veréb és a sas

- Sas, kérdez meg, hogy vagyok? – mondja a veréb.
- Nem.
- Na léccci.
- Nem.
- Léccike.
- Neeem.
- Kérlek!
- Na jó, hogy vagy?
- Ne is kérdezd!

Málna

A mackó a málnásban zabál, a nyuszi a folyó másik partján elkezdi neki üvöltözni:

- Mackó, mackó gyere ide, nézd, mit mutatok neked!
- Hagyjál nyuszi, most nem érek rá.
- De gyere maci, ez fenomenális!
- Nem megyek.
- De azonnal gyere, ilyet még nem láttam.

A mackó nagy mérgesen otthagyja a málnást, és nagy küszködések árán átússza a folyót.

- Na, mit akarsz mutatni, nyuszi?
- Nézd maci, ott a túlparton, mennyi málna van!

Százlábúék

Egyik reggel, mikor összefutnak, a tücsök megszólítja a százlábút:

- Jó napot, kedves százlábú szomszéd!

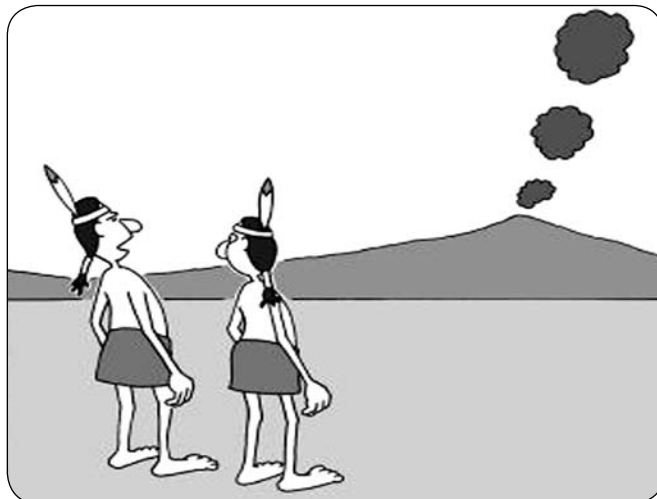
Hol van a kedves felesége? Már napok óta nem láttam...

- Ne is mondja – jajdul fel a százlábú –, elment cipőt vásárolni, és nagyon szeret próbálni.

Színes tévé

Egy férfi bemegy a műszaki boltba:

- Tessék mondani, lehet itt színes tévét kapni?
- Igen.
- Akkor kérek egy kéket!

– Ügyetlen Medve azt üzeni: „Hívni tűzoltókat!”

Tevék

A tevegerek faggatja az apját:

- Apa, miért van nekünk ilyen hosszú szőrünk?
- Hogy beolvadjunk a sivatag színébe, és az ellenségeink ne tudjanak felismerni.
- És miért van ilyen nagy patánk?
- Hogy ne égesse a sivatag forró homokja a talpukat.
- Na és miért van púp a hátunkon?
- Hogy vizet tartalékoljunk benne a sivatagi szárazság idején.
- Értem. Csak azt nem, hogy akkor mi a fenét keresünk az állatkertben?

Moziban

- Kényelmes a szék, drágám?
- Nagyon.
- Jól látsz az előtted ülőtől, szívecském?
- Igen, jól látok.
- Nem jön a kis lábacskádra a szellő?
- Nem, minden a legjobb.
- Jó, akkor cseréljünk helyet.

Rablás

Reggel az éjszakai ügyeletes rendőr jelenti, hogy az éjszaka rablók jártak az őrszobán, és mindent elvittek.

- És miért nem vette elő a pisztolyát? – kérdezi a százados.
- Mert az volt az egyetlen dolog, amit nem vettek észre.

Csajozó cowboy

Bemegy a cowboy a bárba, és meglát egy csinos lányt, aki a pultnál üldögél. Meg akarja szólítani, de nem tudja, hogyan kezdje. Gondol egyet, előveszi a coltját, halomra lövi az ott szórakozókat, csak a lányt hagyja életben. Akkor összeszedi minden bátorságát, odamegy hozzá, és megszólítja:

- Mit csinál egy ilyen csinos lány egyedül a bárban?

Matektanár

Két focista beszélget:
– Képzeld, a matektanár megbuktatta a fiamat!
– És kapott érte sárga lapot?

Balett-táncos

Az anya és kislánya először mennek el egy balettelőadásra. A kislány csodálkozva nézi, ahogy a balett-táncos lábujjhegyen táncolja végig a darabot. A végén az anyuka megkérdi a lányát:

– No, kicsim, hogy tetszett?
– Nagyon, de mondd, anyu, nem egyszerűbb lett volna magasabb táncost alkalmazni?

Bűvész

A luxushajón minden este fellép egy bűvész. A kapitány papagája, mivel állandóan látja a mutatványokat, egy idő elteltével kifigyeli, és utána folyamatosan magyarázza a közönségnek:

„Nézzék, ez egy másik kalap!”
„Hé, miért áll a teljes pakli ászokból?”
„Nézzék, eldugta a virágot az asztal alatt!”

A bűvész nagyon dühös emiatt, de a kapitánnyal nem akar ujjat húzni, így kénytelen eltűnni a papagáj beszólásait.

Aztán egyik nap a hajó léket kap és elsüllyed. A bűvész nagy nehezen felkapaszkodik egy úszó roncsdarabra. Egy idő után leszáll mellé a papagáj, és megszólal:

– Oké, feladom. Hová tűntetted a hajót?

Vonatozás

A papa órák óta játszik a kislfia villanyvonatával, pedig lassan éjfélre jár. Egyszer csak megszólal a telefon:

– Halló! – hangzik a kagylóból az alattuk lakó hangja. – Nem tudná megmondani, mikor indul az utolsó vonat?

– Tudom, hogy tíz perccel ezelőtt hívtál! Akkor indultam fel...

Az állatok királya

Az oroszlán közlésezi az állatok között, hogy annak adja az állatok királya címet, aki leugrik egy nagyon magas hegyről úgy, hogy semmi baja nem lesz. Az állatok nézegetik a hegyet, és mondják, hogy ez lehetetlenség, hogy valaki túlélje. Egyszer csak egy hatalmas nagy puffanás, feláll a medve, és leporolja magát. Megszólal az oroszlán:

– Ez nem volt semmi, medve! Az alku az alku, viheted a koronámat!
– Jó, rendben, csak előbb visszamegyek a hegyre, és jól pofán vágom azt, aki lelökött!

Gyorsan történt

Egy szőke nőt elüt egy autó, és a vezetője segítségnyújtás nélkül továbbhajt. A rendőr megkérdezi tőle:

– Nem figyelte meg a kocsis rendszámát?
– Nem volt rá időm, olyan gyorsan történt. Csak annyit láttam, hogy hátul egy vörös hajú nő ült, zöld pulóverben és barna kalapban volt, fekete retikülje volt, és sötét rúzszt használt.

Öreg kémény

– Mit mond az öreg kémény, ha már elfáradt?
– ???
– Megyek, ledőlök egy kicsit...

Tévé vagy újság

– Miért jobb az újságok, mint a televízió?
– ???
– Próbáltál már legyet tévével agyoncsapni?

Tragacs

Rozoga autó áll be a benzinkúthoz.
– Tele kérem – mondja a sofőr a kutasnak. A kutas végignézi az autót, és megkérdi:
– Biztos, hogy elmegy még annyit vele?

Összevert ember

Összevert ember támoltyog este az orvoshoz. A doki szörnyülködve így szól:

– Magával meg mi történt?
– Nekem jött egy hattyú!
– Egy hattyú?
– Utána elütött egy ufó!
– Hm, egy ufó...
– Aztán oldalba csapott egy angyal!
– Aha, értem. És utána?
– Utána kikapcsolták a körhíntát...

Szánkó

– Pistike, látom, tetszik neked ez a szánkó, de miért nem adod oda a kistestvérednek is?
– kérdi a papa.
– Már hogyan adnám oda. Felfelé mindig ő viszi.

Nagybőgő

Lacikát először viszik komolyzenei hangversenyre. A gyerek meglehetősen unja az egészet, fészkelődik, majd megkérdezi:

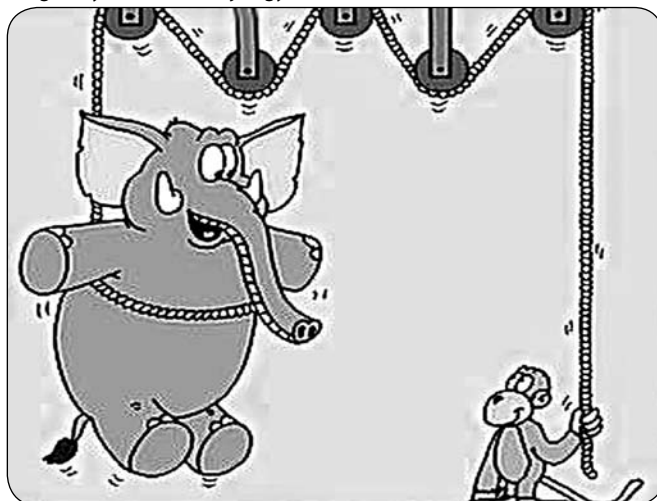
– Anyu, az mi annak a bácsinak a kezében?
– Az a nagybőgő.
– És ha sikerül végre kettévágnia, akkor hazamehetünk?

Elütött macska

– Hölgyem, borzasztóan sajnálom, de elütöttem a macskáját! Szeretném valahogy jóvá tenni a dolgot.
– Semmi akadálya, de tud maga egeret fogni?

Szerencsétlen

– Ki az abszolút szerencsétlen?
– ???
– Aki beleül egy szénakazalba, és megszúrja egy tű!

– Jól van, jól van, te nyertél. Tényleg fel tudsz emelni egy kézzel.

Író-olvasó találkozó Bácskerteszen

Október 30-án író-olvasó találkozóra került sor a bácskerteszi (kuposzinai) iskolában. Silling István *Barangolások Nyugat-Bácskában* című művét a Forum Könyvkiadó mutatta be. A szerzővel Virág Gábor igazgató beszélgetett, a könyvről Fehér Dorottya mondott ismertetőt.

A Forum kiadó más kiadványait is meg lehetett vásárolni.

Silling István dedikálta is a könyvét.

Mindenkinek tetszik ez a mű, mert a mi vidékünkéről és a mi életünkéről szól.

Zámbó Illés

Ki mit tud?

A bácskerteszi iskolában Ki mit tud?-ot szerveztek. Elsőtől nyolcadikig voltak szereplők. Táncoltak, verset mondtak, énekeltek, zenéltek. A zsűri tagjai Csernai Buják Szilvia, Bauer Laura és Barbu Orsolya tanárok voltak. A továbbjutók különböző versenyeken szerepelhetnek.

Az ötödik-hatodikosok klasszikus táncsoportja lett az első továbbjutó, de elsőtől nyolcadikig minden osztályból tovább versenyezhet valaki.

Továbbjutók Lakitelekre

1. Guzsány Jázmin – tánc, vers
2. Limburger Dávid – tánc
3. Koleszár Judit – tánc, ének
4. Kiss Gábor – tánc, klarinét-trió
5. Kratofil Zsóka – tánc, mese
6. Pálkás Ákos – tánc
7. Csernai Panna – tánc, ének, klarinéttrio
8. Marásek Róbert – tánc

9. Csíkos Enikő – tánc, klarinét, klarinét-trió
10. Búbos Viktor – tánc
11. Sulc Dominika – tánc, vers
12. Kiss Marika – gitár
13. Sulc Dorcka – Kis Krajcárka
14. Tót Abigél – Kis Krajcárka, vers
15. Buják Judit – Kis Krajcárka
16. Pálkás Hédi – Kis Krajcárka
17. Guzsány Noémi – vers
18. Szőke-Kovács Sára – vers

Továbbjutók a doroszlói szavalóversenyre 2013. november 16-án

1. Molnár Dávid, 3. osztály
2. Jánosi Jenő, 4. osztály
3. Guzsány Noémi, 4. osztály
4. Szőke-Kovács Sára, 4. osztály
5. Csíkos Enikő, 5. osztály
6. Guzsány Jázmin, 5. osztály
7. Kratofil Zsóka, 5. osztály
8. Csernai Panna, 6. osztály
9. Tót Abigél, 7. osztály
10. Pacal Andrea, 7. osztály
11. Rekettye Emília, 7. osztály

Z. I.

A szabadkai Népkör MMK által 5. alkalommal meghirdetett nemzetközi grafikai pályázatra az idén 497 ex libris érkezett a világ nyolc országából. A zsűri 273 munkát tartott érdemesnek bemutatni a kiállításon, ezenkívül négy kategóriában díjazta a legjobb alkotókat.

Az EmArt Műhelyből legeredményesebbnek Tóth Emese bizonyult, Arany Páva díjat pedig **Patarcsity Edina** és **Jurcsák Hajnalka** kapott. Az ünnepélyes díjkiosztóra november 4-én került sor a Szabadegyetem galériájában.

Ex libris – Edina

Ex libris – Emese

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka
Matice srpske,
Novi Sad

82+79(02.053.2)
ISSN 0350-9141
COBIS.SR-ID
16225794

Vajdaság
Autonóm Tartomány
kormányja

A Jó Pajtás megjelenését támogatja

BETHLEN GÁBOR
Alap

Szekeres László
Alapítvány

66 éves a Jó Pajtás
Vajdasági magyar gyermeklap

■ Megjelenik a tanévben minden csütörtökön ■ Első szám: 1947. január 1. ■ Alapító (laptulajdonos): Magyar Nemzeti Tanács ■ Kiadja a Magyar Szó Lapkiadó és Nyomdaipari Kft., 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišića 1., Szerbia ■ A Kft. igazgatója: **Ökrész Rozália** ■ A Magyar Szó napilap főszerkesztője: **Varjú Márta** ■ A Jó Pajtás hetilap és a Mézeskalács havilap felelős szerkesztője: **Lennert Géza** ■ Tördelés és grafikai szerkesztés: **Buzás Mihály** ■ Szerkesztőségi titkár és segédszerkesztő: **Fehér Mária** ■ Lektor: **Buzogány Kardos Julianna** ■ Állandó külmunkatársak: Bence Erika, Bori Mária, Farkas Ilona, Gyarmati Krisztina, Koncz Erzsébet, Lukács Melinda, Tomán Mária ■ Telefon: +381/21/ 475-400-8 (csak telefon) ■ Kéziratokat és képeket nem örzünk meg és nem küldünk vissza ■ Terjeszti a Magyar Szó Lapkiadó Kft. terjesztőosztálya, telefon/fax: 021/557-304, e-mail: (csak lapterjesztési ügyekben) plasman@magyarszo.com ■ Dinárfolyószámla: 160-920019-57 Banka Intesa Novi Sad (feltüntetni: Jó Pajtás előfizetésre!) ■ Előfizetés egy évre (kb. 38–42 szám) 2000 dinár (csak belföldi kézbesítéssel) ■ Előfizetés egy évre (külföldre): a postaköltség változásának függvényében (érdeklődni e-mailben) ■ Készül a Magyar Szó Kft. FORUM Nyomdájában, Újvidéken ■ A nyomtatásért felel: **Berta Zoltán** igazgató ■ Jó Pajtás az interneten: <http://www.tippnet.rs/jopajtas> ■ szerk@jopajtas.info